T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PAMUK ÜRETİCİLERİNİN TARIM POLİTİKALARI KARŞISINDAKİ TUTUM VE ALGILARI: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

Seher ISSI

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

ŞANLIURFA
2019

Dr. Öğr. Üyesi Nihat KÜÇÜK danışmanlığında, Seher ISSI tarafından hazırlanan **"Pamuk Üreticilerinin Tarım Politikaları Karşısındaki Tutum ve Algıları: Şanlıurfa Örneği"** konulu bu çalışma 03/07/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nihat KÜÇÜK ……..

Üye: Prof. Dr. Turan BİNİCİ ……..

Üye: Prof. Dr. Bahri KARLI ……..

Bu Tezin Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım

Doç. Dr. İsmail HİLALİ

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET i
ABSTRACT…… ii
TEŞEKKÜR…… iii
ŞEKİLLER DİZİNİ…… iv
ÇİZELGELER DİZİNİ…… v-vi
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ…… vii
1.GİRİŞ…… 1
1.1. Genel Olarak Pamuk ve Pamuğun Önemi…… 3
1.2. Pamuk Ekonomisi, Dünya ve Türkiye Piyasası…… 5
1.2.1. Dünya'da ve Türkiye'de pamuk arzı ve tüketiminin karşılaştırılması… 5
1.2.2. Pamuk fiyatları ve üretim maliyetlerinin karşılaştırılması… 10
1.2.3. Şanlıurfa'nın Türkiye pamuk üretimindeki yeri ve önemi…… 12
1.3. Dünyada ve Türkiye'de Tarım Politikaları…… 13
1.3.1. Başlıca pamuk üreticisi ülkelerde uygulanan tarım politikaları …… 14
1.3.2. Türkiye'de uygulanan tarım politikaları …… 15
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR…… 20
3. MATERYAL ve YÖNTEM…… 23
3.1.Materyal…… 23
3.2.Yöntem…… 24
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA…… 25
4.1. Ankete Katılan Pamuk Üreticilerinin Tanımlayıcı Özellikleri ile Tarım Politikalarına Karşı Tutum ve Algıları…… 25
4.1.1.Tek yönlü Anova testi..... 40
4.1.2.Kruskall Wallis-H testi…… 51
5.SONUÇLAR ve ÖNERİLER…… 82
KAYNAKLAR…… 86
ÖZGEÇMİŞ…… 89

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

PAMUK ÜRETİCİLERİNİN TARIM POLİTİKALARI KARŞISINDAKİ TUTUM VE ALGILARI: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

Seher ISSI

Harran Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nihat KÜÇÜK
Yıl:2019, Sayfa: 89

Dünyada yaklaşık 75 ülkede yetiştirilen pamuk, tekstil ve gıda endüstrilerinde temel girdi olarak kullanılan bir endüstri bitkisidir. Pamuk, işlenmesi aşamalarında özellikle de tekstil üretim zincirinde önemli istihdam imkânları ve katma değer sağlayan yüksek ekonomik değere sahip, stratejik bir üründür. Uygulanan politikalara bağlı olarak, Türkiye'deki pamuk üretiminde önemli değişmeler meydana gelmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'de üretilen toplam pamuğun ortalama %43'ünün elde edildiği Şanlıurfa'daki pamuk çiftçilerinin, pamuğa ilişkin politikaları nasıl algıladıkları ve bu politikalara karşı nasıl tutum gösterdikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. SPSS programı kullanılarak analize tabi tutulan birincil veriler, basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile yüz yüze yapılan anketler yoluyla elde edilmiştir. Anketlerde pamuk çiftçilerinin tarım politikalarına bakışlarının belirlenmesi amacıyla çeşitli sorular yönetilmiş, ayrıca duyarlılıklarının tespiti için de Likert Tutum ve Algı ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veri setlerine bağlı olarak One Way-Anova ve Kruskall-Wallis testleri ile hipotezler geliştirilmiştir. Uygulanan politika araçlarının, sosyo-ekonomik hedeflere ulaşmada ne denli etkin olabildikleri, çalışmada elde edilen bulgulara bağlı olarak tartışılmış, akabinde politika önerileri geliştirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Pamuk, pamuk üreticileri, tarım politikaları, tutum ve algı

ABSTRACT

MSc Thesis

ATTITUDE AND PERCEPTION OF COTTON FARMERS TO AGRICULTURAL POLICIES: A CASE STUDY OF ŞANLIURFA

Seher ISSI

Harran University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

“

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Nihat KÜÇÜK
Year: 2019, Page: 89

Cotton, grown in about 75 countries around the world, is an industrial plant used as a main input for textile and food industries. Cotton is a strategic product with high economic value that provides significant employment opportunities and added value in the processing stages, especially in the textile production chain. Depending on the applied policies, significant changes occur in cotton production in Turkey. In this study, it has been tried to reveal how cotton farmers in Şanlıurfa where 43% of the total cotton produced in Turkey, perceive the policies regarding cotton and how they behave towards these policies. Primary data analyzed by SPSS program were obtained by face to face surveys by simple random sampling method. In the questionnaires, various questions were asked to determine the views of cotton farmers on agricultural policies and Likert Attitude and Perception Scale was used to determine their sensitivity. Hypotheses were developed with One Way-Anova and Kruskall-Wallis tests. The effectiveness of the policy tools in achieving socio-economic objectives was discussed in accordance with the findings of the study and then policy recommendations were developed.

KEYWORDS: Cotton, cotton farmers, agricultural policies, perception and attitude

TEŞEKKÜR

Tez konusunun seçiminde, yürütülmesinde ve hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nihat KÜÇÜK'e, desteklerinden dolayı Doç. Dr. Mustafa Hakkı AYDOĞDU'ya ve çalışmalarımda bana yardımcı olan Ziraat yüksek mühendisi Ceyhun VURAL ile Yüksek Lisans öğrencileri Nurullah Sağlam ve Kamile Kılıç SAĞLAM'a teşekkür ederim.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.1. Pamuk tarımında önemli ülkeler…… 6
Şekil 1.2. Ülkelere göre lif pamuk üretimi…… 6
Şekil 1.3. Ülkelere göre lif pamuk tüketimi…… 7
Şekil 1.4. Ülkelere göre lif pamuk ithal ve ihracı…… 7
Şekil 1.5. Türkiye'de yıllara göre kütlü ve lifli pamuk fiyatları…… 11
Şekil 1.6. Yılara göre 1 kg kütlü pamuk maliyetleri…… 11

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 1.1. Türkiye pamuk, pamuk ipliği ve pamuk mensucat ithalat ve ihracatı ……. 8
Çizelge 1.2. Türkiye ve Dünya pamuk arzı ve tüketim karşılaştırması ……... 9
Çizelge 1.3. Dünya pamuk fiyatları ……. 10
Çizelge 1.4. İllere göre pamuk ekim alanı, kütlü üretim, kütlü verim, lif üretim, lif verim 12
Çizelge 1.5. Ülkelerin 2014/15 Sezonunda Pamuk Sektörüne Sağladığı Destekler …… 15
Çizelge 1.6. Pamuk Destekleme Bedelleri (Kg/da) …… 18
Çizelge 4.1. Yerleşim yeri …… 25
Çizelge 4.2. Yaş ……... 25
Çizelge 4.3. Eğitim durumu…….. 26
Çizelge 4.4. Pamuk tarımında deneyim yılı ……. 26
Çizelge 4.5. Çiftçilik yaptığınız toplam arazi …….. 26
Çizelge 4.6. Pamuk ektiğiniz toplam arazi …….. 27
Çizelge 4.7. Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar …… 27
Çizelge 4.8. Pamuk hasadında kullanılan yöntem ……... 28
Çizelge 4.9. Pamuk hasadı için ödenen toplam yaklaşık ücretler …… 28
Çizelge 4.10. Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir ……. 29
Çizelge 4.11. Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden nereden teknik yardım alınır ……. 29
Çizelge 4.12. Pamuk ekmediğiniz sezon ne ekersiniz ……. 30
Çizelge 4.13. Bir dekardan alınan ortalama verim …….. 30
Çizelge 4.14. Neden pamuk ekersiniz …… 31
Çizelge 4.15. Pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız ……. 31
Çizelge 4.16. Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz …….. 31
Çizelge 4.17. Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz ……. 32
Çizelge 4.18. Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz …… 32
Çizelge 4.19. Size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör ……. 32
Çizelge 4.20. Pamuk fiyatı yeterince yüksek mi …….. 33
Çizelge 4.21. Pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz ……... 33
Çizelge 4.22. Tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır . 33
Çizelge 4.23. Tarım sigortası yaptırıyor musunuz ……... 33
Çizelge 4.24. Zirai faaliyetler için kredi kullanıyor musunuz ……. 34
Çizelge 4.25. Sertifikalı tohum kullanıyor musunuz ……... 34
Çizelge 4.26. Tarım politikaları ve çiftçi görüşleri …….. 34-35-36
Çizelge 4.27. H1 Hipotezi …… 40
Çizelge 4.28. H2 Hipotezi …… 41
Çizelge 4.29. H3 Hipotezi …… 41
Çizelge 4.30. H4 Hipotezi …… 42
Çizelge 4.31. H5 Hipotezi …… 42
Çizelge 4.32. H6 Hipotezi …… 43
Çizelge 4.33. H7 Hipotezi …… 44
Çizelge 4.34. H8 Hipotezi …… 44
Çizelge 4.35. H9 Hipotezi …… 45
Çizelge 4.36. H10 Hipotezi …….. 45
Çizelge 4.37. H11 Hipotezi …….. 46
Çizelge 4.38. H12 Hipotezi …….. 47
Çizelge 4.39. H13 Hipotezi …….. 47
Çizelge 4.40. H14 Hipotezi …….. 48
Çizelge 4.41. H15 Hipotezi …….. 49
Çizelge 4.42. H16 Hipotezi …….. 49
Çizelge 4.43 H17 Hipotezi ……... 50
Çizelge 4.44 H1 Hipotezi ……. 51
Çizelge 4.45. H2 Hipotezi …… 51
Çizelge 4.46. H3 Hipotezi …… 52
Çizelge 4.47. H4 Hipotezi …… 53

Çizelge 4.48. H5 Hipotezi …… 53
Çizelge 4.49. H6 Hipotezi …… 54
Çizelge 4.50. H7 Hipotezi …… 54
Çizelge 4.51. H8 Hipotezi……. 55
Çizelge 4.52. H9 Hipotezi …… 56
Çizelge 4.53. H10 Hipotezi …….. 56
Çizelge 4.54. H11 Hipotezi …….. 57
Çizelge 4.55. H12 Hipotezi …….. 58
Çizelge 4.56. H13 Hipotezi …….. 58
Çizelge 4.57. H14 Hipotezi …….. 59
Çizelge 4.58. H15 Hipotezi …….. 60
Çizelge 4.59. H16 Hipotezi …….. 60
Çizelge 4.60. H17 Hipotezi …….. 61
Çizelge 4.61. H18 Hipotezi …….. 62
Çizelge 4.62. H19 Hipotezi …….. 62
Çizelge 4.63. H20 Hipotezi …….. 63
Çizelge 4.64. H21 Hipotezi …….. 63
Çizelge 4.65. H22 Hipotezi …….. 64
Çizelge 4.66. H23 Hipotezi …….. 65
Çizelge 4.67. H24 Hipotezi …….. 65
Çizelge 4.68. H25 Hipotezi …….. 66
Çizelge 4.69. H26 Hipotezi …….. 66
Çizelge 4.70. H27 Hipotezi …….. 67
Çizelge 4.71. H28 Hipotezi …….. 67
Çizelge 4.72. H29 Hipotezi …… 68
Çizelge 4.73. H30 Hipotezi …… 68
Çizelge 4.74. H31 Hipotezi …… 69
Çizelge 4.75. H32 Hipotezi ……. 69
Çizelge 4.76. H33 Hipotezi ……. 70
Çizelge 4.77. H34 Hipotezi ……. 71
Çizelge 4.78. H35 Hipotezi …… 71
Çizelge 4.79. H36 Hipotezi ……. 72
Çizelge 4.80. H37 Hipotezi …….. 72
Çizelge 4.81. H38 Hipotezi …….. 73
Çizelge 4.82. H39 Hipotezi …….. 74
Çizelge 4.83. H40 Hipotezi …….. 75
Çizelge 4.84. H41 Hipotezi …….. 75
Çizelge 4.85. H42 Hipotezi …….. 76
Çizelge 4.86. H43 Hipotezi …….. 76
Çizelge 4.87. H44 Hipotezi …….. 77
Çizelge 4.88. H45 Hipotezi …….. 77
Çizelge 4.89. H46 Hipotezi …….. 78
Çizelge 4.90. H47 Hipotezi …….. 78
Çizelge 4.91. H48 Hipotezi …….. 79
Çizelge 4.92. H49 Hipotezi …….. 79
Çizelge 4.93. H50 Hipotezi …….. 80
Çizelge 4.94. H51 Hipotezi …….. 81

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ICAC	Uluslar Arası Pamuk İstişare Komitesi
İTB	İzmir Ticaret Borsası
IMF	Uluslar Arası Para Fonu
OTP	Ortak Tarım Politikası
OECD	Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
DGD	Doğrudan Gelir Desteği
GTBKGM	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
USDA	United States Department of Agriculture (ABD Tarım Bakanlığı)
İTKİB	İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri

1.GİRİŞ

Pamuk, dünyada çok yaygın olarak üretilen ve ticareti yapılan en önemli tarım ürünlerinden biridir. Gelişmekte olan ülkelerde, toplam ekim alanlarının yaklaşık % 3'ünde pamuk yetiştirilmektedir. Çeşitli amaçlarla ekilebilen pamuk, çiftçi ailelerinin temel tüketim ihtiyaçlarını karşılayabilmekte, döviz geliri elde etmek üzere ihraç edilebilmekte, yurtiçi ve yurtdışı piyasalarda tekstil hammaddesi olarak kullanılabilmektedir. Pamuk, dünya genelindeki milyonlarca çiftçi için nakit girdisi sağlayan önemli ürünlerden biridir ve pamuktan elde edilen gelir, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal kesim hane halkının gıda güvenliğine katkı sağlamaktadır (Fortucci, 2002). Pamuk, ayrıca, tekstil üretimi, zirai girdiler, çiğidin işlenmesi ve makine-teçhizat üretimi gibi ilişkili endüstriler vasıtasıyla da birkaç milyon kişiye ilave istihdam imkânı sağlamaktadır. Pamuk, 18. yüzyıldan beri sanayileşme sürecinde etkin bir rol oynamış, bugün de gelişmekte olan ülkeler açısından başlıca gelir kaynağı olarak merkezi rolünü oynamaya devam etmektedir (Anonymous, 2015).

Yaklaşık 75 farklı ülkedeki 100 milyondan fazla çiftçi ailesinin dâhil olduğu küresel pamuk endüstrisinde yıllık ortalama 51.4 milyar USD tutarında işlenmemiş pamuk üretilmektedir (Anonymous, 2015). Ağırlıklı olarak tekstil endüstrisinde hammadde olarak kullanılan lifleri için üretilen pamuk, 2013/14 sezonunda dünyadaki ekilebilir alanların % 2.3'üne tekabül eden yaklaşık 32 429 000 ha alanda hasat edilmiştir. Anılan sezonda 75'den fazla ülkede elde edilen 25 624 000 ton lif pamuk, küresel ölçekte pamuğun sosyal ve ekonomik önemini ortaya koymaktadır (Anonymous, 2014). Üretilen lif pamuğun % 80'i 6 ülkede elde edilmektedir. Çin 6 700 000 ton üretimle dünya lideri iken, Hindistan 6 371 000 tonla ikinci, ABD 2 811 000 tonla üçüncü, Pakistan 2 076 000 tonla dördüncü, Brezilya 1 644 000 tonla beşinci ve Özbekistan 920 000 ton ile altıncı sırada yer almaktadır (Anonymous, 2015).

Dünya pamuk tüketimi, 2013/14 sezonunda da önceki dört sezonda olduğu gibi dünya pamuk üretiminin gerisinde kalmış ve 23.7 milyon ton olarak tahmin edilmiştir (Özüdoğru, 2015). Küresel pamuk üretimi liderliğini uzun yıllar sürdüren Çin'in son

dönemde bu liderliğini Hindistan'a bırakması beklenmektedir. 2015/16 sezon tahminleri, en çok pamuk üreten ilk 5 ülkenin şu şekilde sıralanacağını göstermektedir; Hindistan, Çin, ABD, Pakistan ve Brezilya (Anonymous, 2016b).

Dünyanın en büyük pamuk üreticisi olan Çin, aynı zamanda en büyük pamuk tüketicisi ve en büyük pamuk ithalatçısıdır. Dolayısıyla Çin'in pamuk politikaları, küresel pamuk ticareti ve uluslararası pamuk fiyatları üzerinde ağırlıklı etkiye sahip olmaktadır (Guitchounts, 2014). Gümrük korumaları dâhil olmak üzere doğrudan devlet desteklerinden yararlanan dünyadaki pamuk üretiminin payı 1997/98 – 2007/08 sezonları arasında yaklaşık % 55 iken bu oran 2014/15 sezonunda % 76 olarak gerçekleşmiştir (Anonymous, 2016a). 2013/14 Sezonunda Çin ve Hindistan dünya pamuk tüketiminin % 51'ini gerçekleştirirken, Pakistan, Türkiye, Brezilya, Bangladeş ve ABD'nin toplam pamuk kullanımı % 25'e tekabül etmektedir. Pamuk daha çok gelişmekte olan ülkelerde işlenmekte, buna mukabil perakende ölçeğinde en yüksek kişi başı pamuk tüketimi gelişmiş ülkelerde gerçekleşmektedir (Anonymous, 2015).

İstihdama doğrudan ve dolaylı etkileri dikkate alındığında pamuk, Türkiye'de milyonlarca kişi için gelir kaynağıdır. Sahip olduğu ekolojik tarım şartları ve asırlardır süregelen üretim pratiği pamuk ekiminde Türkiye'ye önemli avantajlar sağlamakta ve pamuk üretimini önemli hale getirmektedir. Pamuk ayrıca Türkiye'deki tekstil, hazır giyim ve yemeklik yağ endüstrisi için hammadde kaynağıdır. Böylece pamuğun hem lif ve hem de gıda sanayine sağladığı katkılar önemli derecede artış kaydetmektedir (Gazanfer, 2003). Türkiye'deki pamuk üreticileri, doğrudan gelir destekleme modeline göre, üretilen ürün miktarınca desteklenmektedir. Geçmişte sertifikalı tohum kullanan üreticilere daha yüksek miktarda prim ödenmekteyken 2012/13 sezonundan itibaren sertifikalı tohum kullanmayan üreticilere prim ödenmemektedir. 2014/15 sezonunda kütlü pamuk üreticilerine 0.65 TL/kg olarak ödenen prim, 2015/16 sezonunda 0.75 TL/kg seviyesine yükselmiştir (Anonymous, 2016a).

Dünyada yaygın şekilde üretimi yapılan ve en eski ticaret mallarından biri olduğu değerlendirilen pamuk, lif ve yağ bitkisi olma özelliği nedeniyle stratejik bir zirai ürün olarak günümüzde de önemini korumaya devam etmektedir. Yenilenebilir

doğal kaynak olarak pamuk, tekstil, hazır giyim ve gıda endüstrisi aracılığıyla ülkelerin kalkınma süreçlerinin ilk evresinde emek, doğal kaynaklar ve sermaye gibi üretim faktörlerinin istihdamını tatminkâr seviyelerde sağlayabilmekte ve bu özelliğiyle kalkınma sürecinde stratejik bir rol oynayabilmektedir. Dünya genelinde uygulanan tarım ve ticaret politikalarıyla hem üretimin ve hem de tüketimin yönlendirilmesi suretiyle en fazla müdahaleye maruz kalan emtianın da pamuk olduğu değerlendirilmektedir (Küçük, 2015b).

Bu çalışmada, Şanlıurfa'daki pamuk üreticilerinin 2006 ve 2016 yılları arasında uygulanan tarım politikaları konusundaki tutum ve algıları ölçülmeye çalışılmış, ayrıca uygulanan politikalara karşı ortaya çıkan tutum ve algıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle anket uygulaması gerçekleştirilerek birincil veriler elde edilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde pamuk ekonomisi, pamuğa yönelik tarım ve ticaret politikalarına dair ikincil kaynaklardan elde edilen bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Literatür taraması sonuçlarını temsil eden önceki çalışmalardan elde edilen bilgiler verilmiştir. Bu bölümde tarım politikalarının öngörülen hedeflerinin sosyo-ekonomik göstergelerde ne denli etki meydana getirdiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın son bölümlerinde elde edilen araştırma bulguları tartışılmış, akabinde bulgulara dayalı olarak geliştirilen politikalar önerilmiştir.

1.1. Genel Olarak Pamuk ve Pamuğun Önemi

Pamuk hem lifi hem de yağı için üretilen, tarımsal ürünler arasında önemli bir konumda olan bir mahsuldür. Lifleri tekstil sanayinin en önemli girdisini oluşturmaktadır. Çiğidi, pamuk tohumunun bilinen adı, bitkisel yağ sanayinde değerlendirilmekte olup, yağı çıkarıldıktan sonra kalan küspesi yem sanayinde değerlendirilmektedir. Her bir bölümü farklı yerlerde kullanılan bu ürünün çiğidinden küspe, elyafından iplik, posasından yakacak yapılabilmektedir (Ceyhun Sabır ve

Güzel, 2010; Küçük ve Bilgiç, 2015). Gossypium ailesinden olan pamuğun birçok türü vardır. Bunlardan sadece 4 tanesi kültür cinsi olarak bilinmektedir. Bunlar, G.hirsutum, G.barbadense, G.herbaceum ile G.arboreum cinsleridir. Bu 4 kültür cinsinden sadece G hirsutum (Upland pamuğu) ile G. Barbadense (Mısır pamuğu) pamuk çeşitlerinin yaygın olarak yetiştiriciliği yapılmaktadır (Küçük, 2015b).

Yaklaşık 80 ülkede üretimi yapılan pamuk, insanların giyinme ihtiyacını karşılaması, hayvancılık sektöründe yem olarak ve gıda sektöründe yağ olarak kullanılması açısından yüksek talep görmektedir (Karlı, Kadakoğlu ve Gül, 2018). Pamuk, bu geniş kullanım alanı ile oluşturduğu katma değer ve istihdam olanakları ile ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayarak stratejik bir boyut elde etmektedir. Bu özellikleri sebebi ile yetiştirilen yörelerin ve ülkelerin hem tarımının hem de sanayisinin gelişmesine pozitif yönde katkı oluşturmaktadır. Aynı zamanda ihracatı ile dış ticareti canlandırıp döviz girdisi olarak da değerlendirilmektedir (Küçük ve Bilgiç, 2015; Anonim, 2018). Endüstriyel bir bitki olan pamuk, Türkiye'nin lokomotif sektörü olan tekstil sanayisinin temel taşını oluşturmaktadır. İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri (İTKİB) tarafından yapılan araştırmada 2018 sezonu çerçevesinde Türkiye'nin toplam tekstil ve hammaddeleri ihracatının genel ihracat içerisindeki payı % 6.3 (10 509 682 USD) olarak gerçekleşmiş, 2019 yılı ocak ayında ise %3.7 (828 099 USD) oranında gerçekleşerek düşüş göstermiştir. Ayrıca 2018 yılında en çok tekstil ve hammadde ihracatı AB (28) ülkelerine (5 396 556 USD) yapılmıştır (Anonim, 2019c).

Günlük hayatımızda vazgeçilmez bir sektör olan tekstil ve hazır giyim için organik pamuk tarımı da önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Geleneksel pamuk üretiminin yanı sıra çevre dostu olarak kullanılabilecek organik pamuk lifi, tekstil endüstrisinin sürdürülebilirliği bakımından önem teşkil etmektedir (Kalkancı, 2017). Organik pamuk tarımı geleneksel pamuk tarımına kıyasla randımanı düşük ve maliyeti yüksek olması açısından üreticiler arasında fazla talep görmese de, ülke ihracatı bakımından önemli olup, aynı zamanda katma değer oranı geleneksel pamuk tarımına göre daha yüksek olduğu için, üreticiye yüksek gelir temin etmektedir (Mancı ve Binici, 2009).

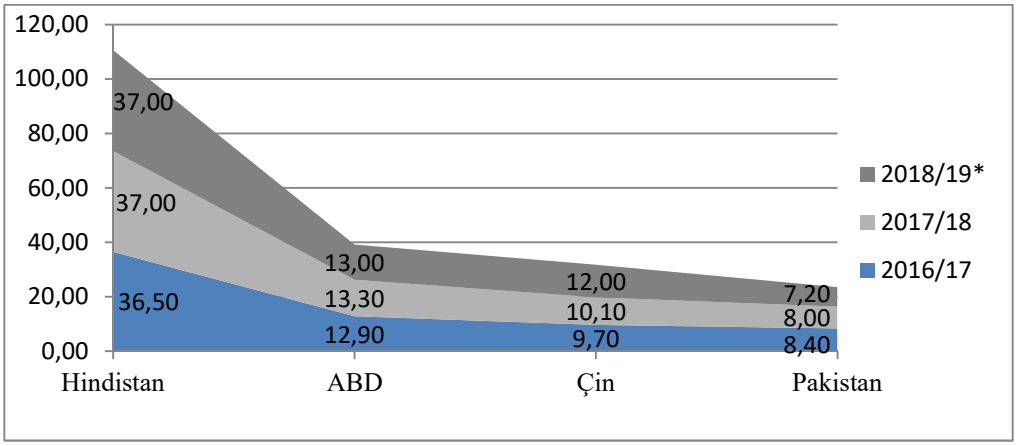
1.2. Pamuk Ekonomisi, Dünya ve Türkiye Piyasası

Dünya pamuk ihracatı 2013/14 sezonunda, 2012/13 sezonuna kıyasla % 12 düşüş göstermiş ve 8.9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. ABD, dünya pamuk ihracatının %26'sını karşılayarak dünya liderliğini sürdürürken, Hindistan ikinci, Avustralya üçüncü sırada yer almaktadır. Son sezon ortalamaları itibariyle dünya pamuk üretiminde liderliğini sürdüren Çin ulusal düzeydeki kullanımını karşılayamamakta ve dünya pamuk ithalatında ilk sıradaki yerini korumaya devam etmektedir. Dünya pamuk ithalatında Çin'i Bangladeş ve Türkiye izlemektedir. Türkiye pamuk üretiminin tüketimi karşılama oranı 2011/12 sezonunda üretimde gerçekleşen %17 nispetindeki artış neticesinde %73 olarak hesaplanmış, ancak 2012/13 sezonunda %64 seviyesine gerilemiştir. 2012/13 sezonunda Türkiye, lif pamuk ihtiyacının 804 bin tonunu ithalat yoluyla karşılamıştır. Üretimdeki düşüşe bağlı olarak ithalat % 55 nispetinde artış kaydetmiştir (Özüdoğru, 2015).

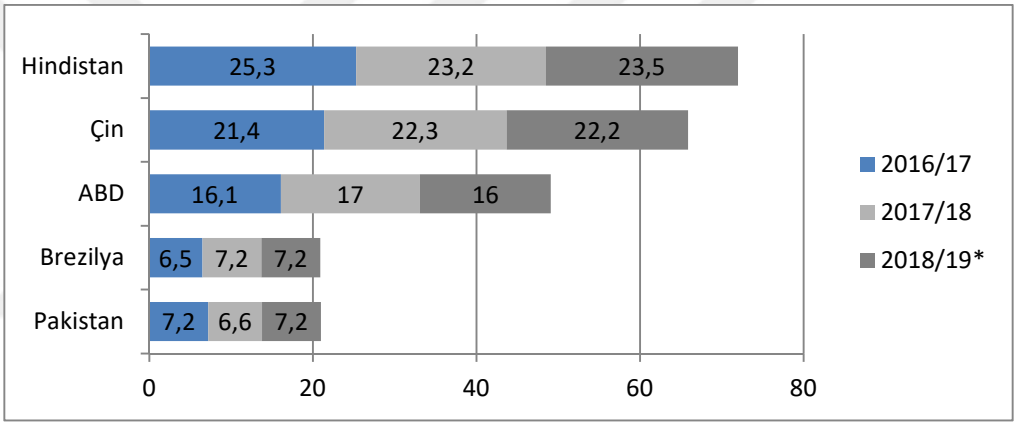
2012/13 Pamuk üretim sezonunda Türkiye pamuk ekim alanları takriben %10 nispetinde azalarak 488 bin hektara gerilemiştir. Pamuk ekim alanlarındaki azalışın, pamuk üretim maliyetlerinin artması nedeniyle üreticilerin buğday, mısır ve ayçiçeği gibi alternatif ürünleri tercih etmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir (Özüdoğru, 2015).

1.2.1. Dünya'da ve Türkiye'de pamuk arzı ve tüketiminin karşılaştırılması

ABD Tarım Bakanlığı (USDA) tarafından 2017/18 sezonunda 12 450 bin hektar pamuk ekim sahasına sahip olan Hindistan'ın bir önceki döneme (2016/2017) göre pamuk üretimini %14.7 oranında arttırdığı raporlanmıştır. 2016/17 - 2017/18 pamuk ekim sezonları arasında ABD pamuk ekim alanlarının (4 490 bin ha) %16.6, Çin pamuk ekim alanlarının (3 400 bin ha) %17.2 ve Pakistan pamuk ekim alanlarının (2 700 bin ha) %8 oranında artış gösterdiği bildirilmiştir (Şekil 1.1) (Anonymous, 2019).

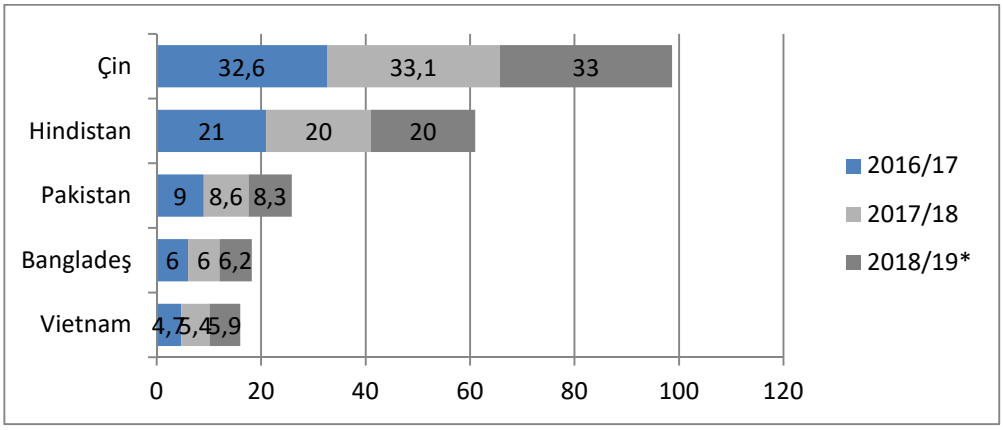

Şekil 1.1 Pamuk tarımında önemli ülkeler (%) (Anonymous, 2019)

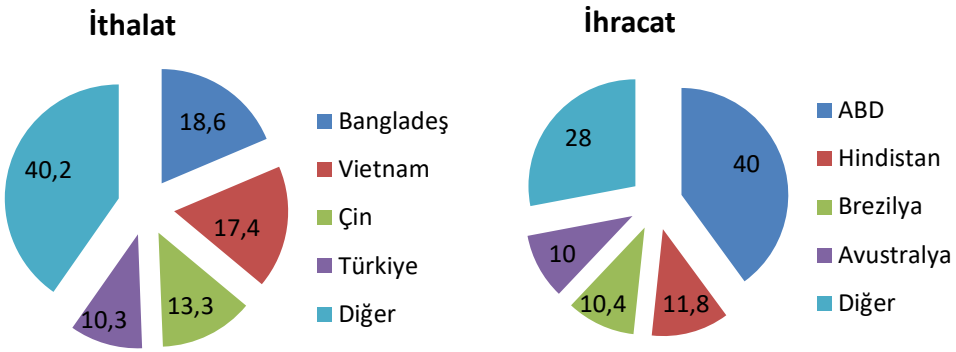
Şekil 1.2. Ülkelere göre lif pamuk üretimi (%) .(Anonymous, 2019)

ABD Tarım Bakanlığı (USDA) verilerine göre, lif pamuk üretiminde Hindistan birinci, Çin ikinci, ABD üçüncü, Brezilya dördüncü, Pakistan beşinci ve Türkiye altıncı sırada yer almaktadır. 2016/2017 üretim döneminde 5 879 bin ton lif pamuk üretimi yapan Hindistan, 2017/18 döneminde 6 205 bin ton üretim (artış oranı % 5.5) gerçekleştirmiştir. 2017/18 üretim döneminde, önceki döneme nazaran Çin %20.7, ABD %22.1, Brezilya %27, Pakistan %6.5 oranında pamuk üretimlerinde artış sağlamışlardır (Şekil 1.2).

Şekil 1.3. Ülkelere göre lif pamuk tüketimi (Anonymous, 2019))

ABD Tarım Bakanlığı (USDA) verilerine göre; dünyada en çok pamuk tüketen ülkelerin başında Çin gelmektedir. Çin'in ardından sırasıyla Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Vietnam ve Türkiye gelmektedir. Türkiye, üretim sıralamasında olduğu gibi tüketim sıralamasında da 6. sırada yer almaktadır. Pamuk tüketimi 2016/17-2017/18 sezonları arasında Çin'de %6.6, Hindistan'da %1 Pakistan'da %1, Bangladeş'te %7.3 ve Vietnam'da %22.2 oranında artış kaydetmiştir (Şekil 1.3).

Şekil 1.4. Ülkelere göre lif pamuk ithalat ve ihracatı (%) (Anonymous, 2019)

ABD Tarım Bakanlığı (USDA) ve Uluslararası Pamuk İstişare Komitesi (ICAC) verilerine göre düzenlenen yukarıdaki grafiklerde; 2017/2018 dönemlerinde ülkelerin dünya lif pamuk ithalat ve ihracat payları (yüzde olarak) gösterilmektedir. Buna göre Bangladeş 1 611 000 ton ile dünya pamuk ithalatında birinci sırada yer almaktadır.

Daha sonra sırasıyla Vietnam, Çin ve Türkiye gelmektedir. ABD, Brezilya, Avustralya ve Hindistan sırası ile dünya pamuk ihracatında ilk 4 ülkedir. ABD, pamuk ihracatının %40'ını (3 484 000 ton) tek başına gerçekleştirmektedir (Şekil 1.4).

Çizelge 1.1. Türkiye pamuk, pamuk ipliği ve pamuk mensucat ithalat ve ihracatı

	İthalat USD		**İhracat USD**
ABD	707 264 294	**İtalya**	246 006 006
Türkmenistan	215 057 412	**Portekiz**	110 502 948
Pakistan	194 736 473	**Almanya**	110 064 953
Diğer	1 391 441 935	**Diğer**	1 360 275 327
Toplam	2 508 500 114	**Toplam**	1 826 849 234

Kaynak: TÜİK-2018

TÜİK 2018 verilerine göre, Türkiye'nin en çok pamuk, pamuk ipliği ve pamuk mensucat ithalatı ve ihracatını yaptığı ilk 3 ülke temel alınarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 1.1). Türkiye 2017 yılında pamuk, pamuk ipliği ve pamuk mensucatı ithalatı için toplam 2 508 500 114 USD ödemiştir. Toplam ihracatı ise 1 826 849 234 USD olarak gerçekleşmiştir. ABD, Türkiye'nin en çok pamuk, pamuk ipliği, pamuk mensucat ithalatını gerçekleştirdiği ülkedir (% 28.2). Toplam ithalatın %8.5'i Türkmenistan, %7.7'si ise Pakistan'dan gerçekleştirilmiştir. Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat ihracatının %13.4'ü ise İtalya'ya yapılmıştır. İhracatta Portekiz %6, Almanya %6 pay almaktadır.

TÜİK-2018 verilerine göre, Türkiye'de 2017 yılında toplam 2 570 000 ton kütlü pamuk, 976 600 ton lif pamuk üretimi gerçekleşmiştir. 2017 yılında dekar başına kütlü pamuk veriminde %1.4, lif pamuk randımanında ise %6.8 oranında artış yaşanmıştır. Ülkemizde pamuk tarımının %57'si özellikle sulu tarımın artması ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleşmektedir. Daha sonra sırasıyla Ege (%22), Akdeniz (%18) ve Antalya (%1) gelmektedir. Şanlıurfa, Aydın, Hatay, Diyarbakır ve Adana illeri ise pamuk tarımının en fazla gerçekleştiği illerin başında yer almaktadır. 2015 - 2018 periyodunda pamuk üretiminde en büyük artış Diyarbakır ilinde gerçekleşmiş, kütlü pamuk üretiminde %73, lifli pamuk üretiminde ise %82 oranında artış meydana gelmiştir (Anonim, 2019a).

Çizelge 1.2. Türkiye ve dünya pamuk arzı ve tüketim karşılaştırması

	Dünya			Türkiye		
	2016/17	**2017/18**	**2018/19***	**2016/17**	**2017/18**	**2018/19***
Ekim alanları (000 ha)	29 671	33 560	33 110	416	502	520
Verim (kg/ha)	779	803	782	1 742	1 853	1 549
Pamuk Arzı(Lif)						
Üretim (000 ton)	23 216	26 728	26 386	697	871	936
İthalat (000 ton)	8 200	8 632	8 953	801	893	784
Stok (000 ton)	18 930	19 205	18 234	344	442	463
Toplam Arz (000 ton)	**50 346**	**54 565**	**53 573**	**1 842**	**2 206**	**2 183**
Kullanım Durumu						
Tüketim (000 ton)	24 998	26 294	27 311	1 415	1 589	1 611
İhracat (000 ton)	8 143	8 737	8 952	73	70	65
Toplam Kullanım (000 ton)	**33 141**	**35 031**	**36 263**	**1 488**	**1 659**	**1 676**

Kaynak: ICAC-TÜİK /2018- USDA World Agricultural Production-Mart 2019, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitü Müdürlüğü,/Tarım ürünleri piyasaları/Ocak 2019, İzmir Ticaret Borsası

2016/17 döneminden 2017/18 dönemi arasında dünya üzerinde yapılan pamuk ziraatı %13.1 oranında artmıştır. Ekilen alan ve randıman artışına bağlı olarak Dünya pamuk üretiminin 2016/17 - 2017/18 periyodunda %15 oranında arttığı görülmektedir. Yine aynı dönemde dünya pamuk ithalatı %5.1, pamuk stoku %8.3, tüketim %5.2, ihracatı ise %7.3 oranında artmıştır. Dolayısıyla toplam pamuk arzının %8.4 oranında, kullanımın ise %5.7 oranında arttığı görülmektedir. 2018/19 dönemi içerisinde verilen tahmin durumuna göre ise dünya pamuk arzının bir sonraki yıla göre %2 oranında azalacağı, pamuk üretiminin ise %3.5 oranında artacağı öngörülmektedir (Çizelge 1.2).

2016/17 - 2017/18 dönemleri arasında Türkiye için yapılan değerlendirmeye göre; pamuk ekim alanlarının %20.6, pamuk üretiminin %25, pamuk ithalatının %11.6, stokunun %28.4 ve tüketimin ise %12.3 oranında arttığı görülmektedir. Türkiye'nin aynı dönemde pamuk ihracatı %4.1 oranında azalmıştır. Dolayısıyla toplam pamuk arzının %2, toplam kullanımın %11.5 oranında arttığı değerlendirilmektedir. 2018 /19 sezonu içerisinde ise toplam arzın azalacağı kullanımın ise artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir (Çizelge 1.2).

1.2.2. Pamuk fiyatları ve üretim maliyetlerinin karşılaştırılması

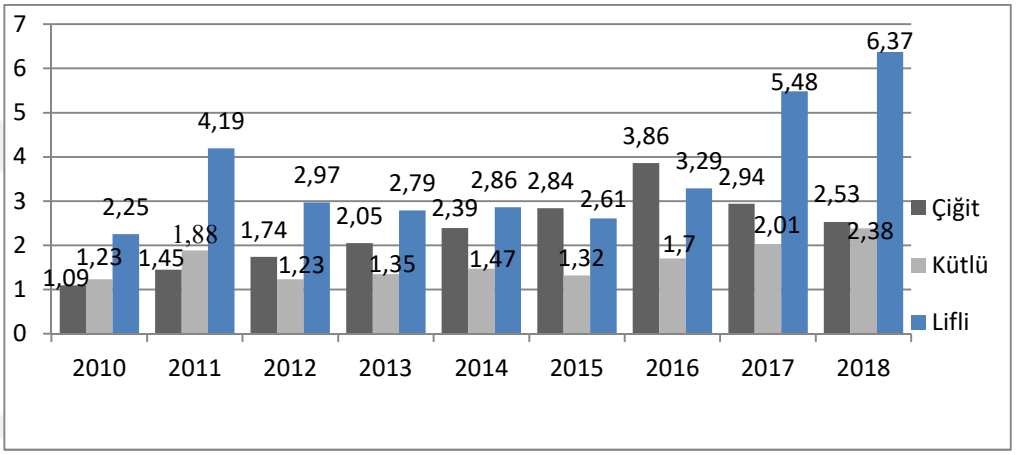
Cotton Outlook Ltd şirketi tarafından belirlenen Liverpool A Endeksi, neredeyse dünya pamuk fiyatlarını temsil etmesi açısından önem arz etmektedir (Anonim, 2019a). Türkiye'de Güneydoğu Anadolu Bölgesinde tarımı yapılan pamuklar Liverpool A endeksinde işlem görmektedir. Ege bölgesi Memphis, Çukurova Liverpool B endeksinde değerlendirilmektedir. Küresel ölçekte pamuk ziraatında önemli bir aktör olan Hindistan, Çin ve ABD gibi ülkelerde borsalar, fiyatların teşekkül etmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle bu ülkelerin pamuk üretim seviyeleri ile stok durumları dünya fiyatlarını meydana getirmektedir. Ayrıca bu ülkelerin birbiriyle olan ticari münasebetleri, doların seyri ve küresel ısınma gibi konular da fiyatların oluşması açısından oldukça belirleyicidir (Küçük, 2015b).

Çizelge 1.3. Dünya pamuk fiyatları

	Liverpool A		**Cootlook A Endeks**		**ABD Memphis**		**Ege Std.1**	
	TL/Kg	**$/Kg**	**TL/Kg**	**$/Kg**	**TL/Kg**	**$/Kg**	**TL/Kg**	**$/Kg**
Ocak 17	6.75	1.81	6.78	1.82	6.94	1.86	6.72	1.80
Şubat 17	6.89	1.88	6.89	1.88	7.02	1.91	7.01	1.91
Mart 17	7.01	1.91	7.00	1.91	7.11	1.94	7.43	2.02
Nisan 17	6.99	1.91	7.01	1.92	7.10	1.94	7.75	2.12
Mayıs 17	6.95	1.95	6.96	1.95	7.05	1.98	8.02	2.25
Haziran 17	6.61	1.88	6.59	1.87	6.65	1.89	8.00	2.27
Temmuz 17	6.34	1.79	6.60	1.85	6.65	1,87	8.10	2.29
Ağustos 17	6.16	1.75	6.13	1.75	6.28	1.79	8.10	2.30
Eylül 17	6.16	1.78	6.16	1.78	6.31	1.82	6.28	1.81
Ekim 17	6.33	1.73	6.34	1.73	6.47	1.77	6.52	1.78
Kasım 17	6.85	1.77	6.88	1.77	6.97	1.80	6.92	1.79
Aralık 17	7.23	1.88	7.25	1.89	7.40	1.92	7.14	1.86
Ocak 18	7.56	2.01	7.58	2.01	7.72	2.05	7.76	2.06
Şubat 18	7.32	1.94	7.34	1.94	7.48	1.98	7.52	1.99
Mart 18	7.87	2.03	7.88	2.03	8.03	2.07	7.71	1.99
Nisan 18	8.22	2.03	8.23	2.03	8.42	2.08	7.86	1.94
Mayıs 18	9.13	2.08	9.22	2.08	9.54	2.16	8.49	1.93
Haziran 18	10.41	2.16	9.93	2.15	10.27	2.22	9.26	1.92
Temmuz 18	9.99	2.11	10.06	2.12	10.35	2.18	9.07	1.91
Ağustos 18	12.13	2.12	11.93	2.08	12.16	2.12	9.70	1.69
Eylül 18	12.68	2.00	12.68	1.99	12.94	2.03	10.8	1.71
Ekim 18	11.21	1.91	11.21	1.91	11.50	1.96	8.46	1.44
Kasım 18	10.52	1.96	10.28	1.91	10.52	1.96	8.40	1.56
Aralık 18	10.08	1.90	10.05	1.90	10.31	1.94	9.06	1.70
Ocak 19	9.61	1.81	9.75	1.82	8.55	1.59	9.40	1.77

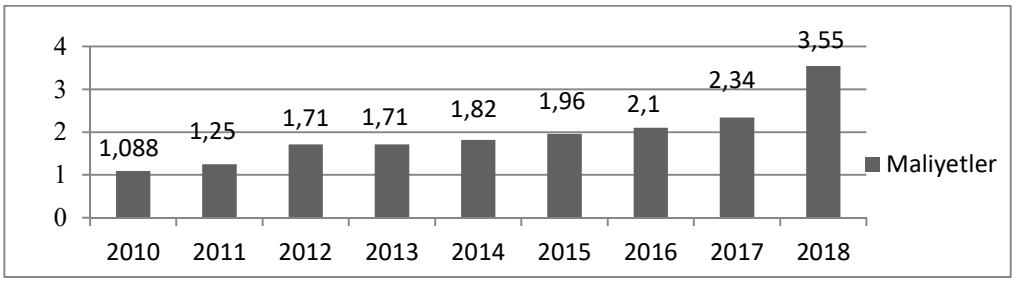
Kaynak: İzmir Ticaret Borsası (Anonim, 2019b)

2017 yılında dünya pamuk fiyatları, Cotlook A endeksine göre 1.82 $/kg ile başlamış, 2018 Haziran ayına kadar yükselerek 2.15 $/kg'a çıkmış daha sonraki aylarda düşerek 2018 yılını 1.90 $/kg ile kapatmıştır. 2017 yılında ABD Memphis endeksinde işlem gören pamuk, sezonu 1.86 $/Kg ile açmış, 2018 yılını 1.94 $/Kg ile kapatmış, 2019 yılının Ocak ayında 1.59 $/Kg'a düşmüştür. Dünya pamuk fiyatlarının yükselmesine paralel olarak Ege pamuğu (41 renk) 2017 yılında 6.72 TL/kg ile sezona başlamış, 2018 yılını 9.06 TL/Kg ile kapamıştır. 2019 Ocak ayında ise 9.40 TL/Kg 'a yükselmiştir (Çizelge 1.3).

Şekil 1.5. Türkiye'de yıllara göre kütlü ve lifli pamuk fiyatları (TL/kg) (TÜİK-2018)

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2010-2018 yılları arasındaki verilerine göre; pamuk tohumu, kütlü pamuk ve lif pamuğun ülkemizdeki fiyatları mukayese edilmiştir (Şekil 1.5). Tohumda en yüksek fiyat 3.86 TL/Kg ile 2016 yılında oluşmuştur. En büyük fiyat artışları lif pamukta görülmektedir.

Şekil 1.6. Yıllara Göre 1 Kg Kütlü Pamuk Maliyetleri (TÜİK-2018)

Pamuğun, toprak işleme, tohum (çiğit), ekim, çapa, gübre, ilaç, su, hasat, pazarlama gibi birçok maliyet unsuru bulunmaktadır. 2010-2018 yılları arasında pamuk üretim maliyetleri 1.09 TL/Kg'dan 3.55 TL/Kg'a yükselmiş olup, artış oranı % 225.7 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1.6).

1.2.3. Şanlıurfa'nın Türkiye pamuk üretimindeki yeri ve önemi

GAP projesinin 1989 yılında uygulanmaya başlamasıyla önemli ölçüde tarım alanı sulamaya tahsis edilmiş, 1995 yılında Harran ovasının sulanmaya başlaması ile pamuk ekim alanları da artmaya başlamıştır (Çopur, 2018). GAP Bölgesindeki pamuk ekim alanları, 1980-2010 yılları arasında sulamayla birlikte % 8'den % 60'a yükselmiştir (Başal ve Sezener, 2012). Pamuk sahip olduğu yüksek katma değer nedeniyle, Şanlıurfa ekonomisi için önem arz etmektedir (Küçük, 2015a). TÜİK 2018 yılı verilerine göre Şanlıurfa ilinde 1 027 625 ton kütlü pamuk ve 390 496 ton lif pamuk üretimi gerçekleşmiştir. Yaklaşık dekar başına 444 kg kütlü pamuk ve 169 kg lif pamuk elde edilmiştir.

Çizelge 1.4. İllere Göre Pamuk Ekim Alanı, Kütlü Üretim, Kütlü Verim, Lif Üretim, Lif Verim

İLLER	EKİLİŞ (da)			KÜTLÜ ÜRETİM (ton)			KÜTLÜ VERİM (kg/da)			LİF ÜRETİM (ton)			LİF VERİM (kg/da)		
	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17
ÇUKUROVA															
Adana	363.898	267.471	273.458	204.467	138.612	151.880	562	518	555	73.608	49.901	54.680	202	187	200
Mersin	17.500	17.500	19.000	11.029	9.155	10.973	630	523	578	3.970	3.296	3.950	227	188	208
Hatay	371.066	393.392	439.594	196.766	209.458	242.357	530	532	551	70.835	75.406	87.248	191	192	198
Kahramanmaraş	38.377	34.690	37.789	18.392	15.534	16.501	479	448	437	6.620	5.593	5.940	172	161	157
Osmaniye	650	700	700	274	257	260	422	367	371	99	92	93	152	131	133
GÜNEYDOĞU															
Diyarbakır	396.869	308.999	331.529	191.729	141.289	169.215	483	457	510	69.022	50.866	60.917	174	165	184
Şanlıurfa	2.183.733	2.060.353	1.802.857	1.022.213	916.298	852.391	471	445	473	367.995	329.867	306.859	170	160	170
Gaziantep	80.725	66.050	58.900	40.162	32.368	29.161	498	490	495	14.457	11.652	10.498	179	176	178
Adıyaman	73.608	79.505	58.496	35.242	34.872	29.461	479	439	504	12.688	12.553	10.605	172	158	181
Mardin	104.614	86.554	88.450	55.203	41.319	43.265	528	477	489	19.873	14.875	15.576	190	172	176
Siirt	3.450	500	600	1.578	223	265	457	446	442	568	80	95	165	160	158
Batman	3.500	800		1.755	321		501	401		632	116		181	145	
Şırnak	47.677	42.026	42.101	27.404	20.636	23.048	575	491	548	9.864	7.426	8.297	207	177	197
Kilis	495	391	400	146	139	159	295	355	398	53	50	57	107	128	143
Iğdır	-	-	1.200	-	-	442	-	-	368	-	-	159	-		133
EGE															
Aydın	588.795	579.064	617.375	316.856	287.473	326.475	538	496	529	114.071	103.491	117.532	194	179	190
Balıkesir	2.370	1.560	1.545	996	566	624	420	363	404	358	204	224	151	131	145
Çanakkale	1.400	195	90	485	55	31	346	282	344	175	20	11	125	103	122
Denizli	64.802	66.712	74.947	36.020	31.817	38.206	556	477	510	12.966	11.454	13.755	200	172	184
İzmir	234.945	232.205	220.072	133.700	120.505	118.793	569	519	540	48.134	43.382	42.767	205	187	194
Manisa	41.955	34.955	28.217	23.634	17.580	15.925	563	505	564	8.508	6.330	5.733	203	182	203
Muğla	4.260	4.222	3.428	1.884	1.670	1.528	442	396	446	679	600	550	159	142	160
ANTALYA	56.740	62.290	59.350	30.065	29.853	29.040	530	479	489	10.825	10.746	10.454	191	173	176
TÜRKİYE	**4.681.429**	**4.340.134**	**4.160.098**	**2.350.000**	**2.050.000**	**2.100.000**	**502**	**472**	**505**	**846.000**	**738.000**	**756.000**	**181**	**170**	**182**

Kaynak: TÜİK ve Özüdoğru, 2017

Yukarıdaki çizelge (1.4) de görüldüğü gibi, Şanlıurfa Türkiye'de en fazla pamuk tarımının yapıldığı yerdir. 2014/15, 2015/16 ve 2016/17 sezon ortalamalarına göre; Türkiye'de üretilen toplam kütlü pamuğun % 43'ünü Şanlıurfa'daki pamuk üreticileri sağlamışlardır.

Elyaf uzunluğu itibariyle, Ege yöresi pamuğu (1 5/32"), GAP-Şanlıurfa (1 1/8") pamuğu ile kıyaslandığında daha uzun lifli olan Ege pamuğu iplik üreticileri tarafından tercih edilmektedir. Bununla birlikte geliştirilmekte olan tohum kalitesine bağlı olarak Şanlıurfa pamuğunun kalitesinde de önemli gelişmeler görülmektedir. Türkiye'de son dönemde sertifikalı tohum kullanıcılarına ödenen prim miktarının % 10 artırılmasının etkisiyle sertifikalı tohum kullanımı % 95 seviyelerine çıkmıştır (Sirtioglu ve Paulson, 2015; Küçük, 2015b).

Organik pamuk üretiminde de Şanlıurfa, Türkiye'nin en önemli ilidir. 2005 ve 2012 yılları arası 8 dönem ortalamasına göre Türkiye'nin toplam organik lif pamuk üretimi 40.4 bin tondur. Bu dönemde en yüksek ekim alanı ve üretim miktarı sırasıyla 13 bin hektar ve 68.3 bin ton ile 2008 yılında gerçekleşirken, 2012 yılı itibariyle toplam ekim alanı 6.9 bin hektar ve üretim miktarı da 31 bin tona gerilemiştir. 2012 yılı itibariyle toplam organik lif pamuk üretiminin % 69'unu Şanlıurfa karşılamıştır (Özüdoğru, 2015). "Bereketli Hilal", "Yukarı Mezopotamya" ve "Medeniyetler Beşiği" olarak adlandırılan Şanlıurfa'nın yer aldığı bölge, tarihte Anadolu'yu Mezopotamya'ya bağlayan bir köprü olmuştur (Paggi, 2014; Küçük, 2015a).

1.3. Dünyada ve Türkiye'de Tarım Politikaları

Son yıllarda tarım politikalarını köklü bir şekilde esastan değiştirebilen az sayıda ülke bulunmaktadır. Buna rağmen bazı tarım ürünleri için destekleme fiyatı uygulamaları azaltılırken, doğrudan ödemeler ağırlık kazanmaya başlamıştır. Hindistan, Türkiye ve Pakistan gibi başlıca pamuk üreticisi ülkelerin bir kısmı pamuk üreticilerine sağlanacak destekler için farklı programlar geliştirmeye başlamışlardır (Imboden, 2014; Küçük 2015b). Pamuk, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyelerinin ilgisini her daim çekmektedir. Fakir devletlerin hükümetleri, pamuğu vatandaşlarının

bir kesimi için hayati bir konu olarak değerlendirmekte ve özellikle kırsal kalkınma bağlamında çiftçilerin kısıtlı gelirlerini, bir takım yönlendirici politikalarla koruma altına almak istemektedirler (Sumner, 2006). Zira bazı istisnalar hariç, dünya genelinde, çiftçilerin, yaşadıkları toplumun en az eğitimli kesimini oluşturduğu ve asgari hayat standartlarının korunabilmesi için özel amaçlı politikalara ihtiyaç duyulduğu bilinmektedir (Aydoğdu ve Altun, 2019).

1.3.1. Başlıca pamuk üreticisi ülkelerde uygulanan tarım politikaları

Gelişmiş ülkeler tarafından uygulanan yüksek zirai sübvansiyonlar, dünya pamuk fiyatlarını baskı altına almakta ve özellikle ağır ekonomik koşullar altındaki Afrika pamuk üreticilerinin durumunu daha da zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra zirai ürünlere uygulanan ihracat teşvikleri ve ihracat kredileri, gelişmiş ülkelerin uluslararası pazarlara girişini kolaylaştırırken, daha yüksek maliyetli gelişmekte olan ülke ürünlerine karşı adil olmayan rekabet şartlarının oluşmasına yol açmaktadır (Lima-Campos, 2014; Küçük 2015b).

Dünyadaki pamuk ekim alanlarının sadece %13'ünün gelişmiş ülkelerde yer dikkate alındığında, pamuğun aslında gelişmekte olan ülkelerin temel ürünlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Çin'in olağanüstü üretim teşvikleri, stok politikası ve Çin ile birlikte Hindistan'ın kullandığı GDO'lu tohumla ortaya çıkan büyük miktarlardaki pamuk arzı, pamuk fiyatlarının dünya piyasalarında piyasalarda diğer emtia fiyatlarıyla aynı yönde hareket etmesine engel teşkil etmektedir. Bu faktörlerin yanı sıra ABD ve AB gibi gelişmiş ülkeler tarafından kendi milli pamuk sektörlerine sağlanan destekler, pamuk fiyatları üzerinde baskı oluşturmakta ve dünya ölçeğinde rekabet edebilme potansiyeline sahip gelişmekte olan ülke üreticilerinin yaşamasını zorlaştırmaktadır (Küçük, 2015b). Sadece Yunanistan ve İspanya'nın pamuk tarımı yaptığı AB'de pamuk önemli bir ürün olmamasına rağmen dünyadaki birim üretim başına en yüksek sübvansiyonlar AB tarafından sağlanmaktadır (Sumner, 2006; Imboden, 2014; Küçük, 2015b).

Zirai mahsulün sigortalanması, asgari destekleme fiyat uygulaması, gümrük korumaları ve doğrudan üretim desteklerinin dâhil olduğu küresel pamuk sübvansiyonları, 2014/15 sezonunda 10.7 milyar USD ve 2015/16 sezonunda 7.2 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. Uluslar arası Pamuk İstişare Kurulu (ICAC)'nun ulusal düzeydeki pamuk desteklemelerini raporlamaya başladığı 1997/98 sezonundan itibaren pamuk fiyatlarıyla pamuk desteklemeleri arasında güçlü bir negatif korelasyon olduğu izlenmektedir (Küçük, 2015a, 2015b; Anonymous, 2016a).

Çizelge 1.5. Ülkelerin 2014/15 Sezonunda Pamuk Sektörüne Sağladığı Destekler*

ÜLKELER	Pamuk Üretimi (1000 Ton)	Pound Başına Ortalama Destekler (US cent)	Toplam Üretim Destekleri (Milyon USD)
Çin	6 500	57	8 220
ABD	3 553	11	861
Türkiye	754	27	452
Yunanistan	273	39	238
İspanya	75	44	72
Hindistan	6 460	4	631
Burkina Faso	298	5	30
Mali	233	5	26
Fildişi Sahili	193	3	14
Kolombiya	27	9	5
Senegal	9	10	2
Brezilya	1 563	3	102
Tüm Ülkeler	**19 937**	**21**	**14 980**

*Kredi teşvikleri hariç, diğer tüm devlet yardımları
Kaynak: Production and Trade Policies Affecting The Cotton Industry, ICAC Report (Anonymous, 2016a).

1.3.2. Türkiye'de uygulanan tarım politikaları

Türkiye'de günümüze kadar çok farklı tarım politikalarının uygulandığı bilinmektedir. 2006 yılında devreye giren tarım kanunu ile Türkiye ilk defa kapsamlı bir mevzuat ile tanışmıştır. Tarım politikaları beş yıllık kalkınma planları ve programları çerçevesinde ele alınmıştır. Devletin destekleme politikaları daha çok taban fiyat düzeyine indirgenmiş, girdi destekleri, düşük faizli kredi, teşvik primi ödemeleri ve destekleme primleri gibi uygulamalar ile tarımın desteklenmesi yoluna girilmiştir (Yalçınkaya ve ark, 2006).

Cumhuriyet kuruluşundan 1945 yılına kadar uygulanan tarım politikalarının asıl hedefi üretimi artırmak oluşturmaktaydı. Bu dönemin başlarında liberal bir politika izlenmiş, ancak daha sonrasında devletçi politikalar uygulanmaya başlanmıştır. 1923 ile 1938 dönemlerinde devlet çiftçilere 3.7 milyon hektar arazi dağıtmıştır. Yine aynı süreçte Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatifleri kurulmuştur. 1929 Ekonomik Krizi nedeniyle ihracat fiyatları düşmüş, çiftçi geliri azalmıştır (Eştürk ve Ören, 2014,).

1950'lerde Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kurulmuş, Roma Antlaşması ile tarım ürünleri için Ortak Tarım Politikası (OTP) oluşturulmuştur. OTP ile birlik çiftçilerine ürünlerini büyük bir pazara sunma, gelir istikrarı, dış rekabete karşı koruma ve yapısal problemlerini çözmeleri gibi imkânlar tanınmıştır. 1960'larda AET çiftçilere önemli mali destekler sağlayarak üretimi 20 yıl içerisinde önemli seviyeye çıkarmıştır (Susam ve Bakkal, 2008).

1980-2000 yılları arasında dünyada etkili olan neo- liberal politikalar ülkemiz tarım politikalarının belirlenmesinde de etkin olmuştur. 1995 yılında DTÖ çerçevesinde Tarım Antlaşması imzalanmıştır. 1996 yılında ise AB ile Gümrük Birliği Antlaşmaları yapılmıştır. DTÖ tarım antlaşması gereği olarak tarım sektörüne sağlanan girdi sübvansiyonu ve fiyat desteği gibi politika araçlarında kısıtlamaya gidilmiştir (Eştürk ve Ören, 2014).

2000'li yılların başında DTÖ ve IMF ile imzalanan antlaşmalar gereği olarak fiyat müdahalelerinden vazgeçilmiş, kayıtlı çiftçiler için Doğrudan Gelir Desteği uygulamasına başlanmıştır (Yalçınkaya ve ark., 2006). 2007-2013 yılları arasını kapsayan IX. Kalkınma Planında öngörülen politikalarda; gıda güvenliğinin sağlanması ile tabii kaynakların sürdürülebilirliği hedef alınmıştır (Hatunoğlu ve Eldeniz, 2012).

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 2018 Yılı Faaliyet Raporu'nda belirtildiği üzere, X. Kalkınma Planının uygulandığı 2014-2018 döneminde belirlenen politikalar şu şekilde özetlenebilir;

- *Doğal kaynakların ve ekosistem hizmetlerinin değeri ölçülerek, politika oluşturma ve uygulamalı süreçleri temel alınacaktır.*
- *Tüketim alışkanlıklarının sürdürülebilirliğinin desteklenmesi ve tabiatın korunması bilincinin arttırılmasına yönelik uygulamalar çoğaltılacaktır.*
- *Tarım ormancılık gıda ve ilaç sanayisinin içeriğini oluşturan biyolojik türlerin tespiti, korunması, sürdürülebilir kullanımı, geliştirilmesi ve izlenmesi temin edilecektir.*
- *Su ve toprak kaynakları ölçüsünün, kalitesinin korunması, geliştirilmesi ve talebin en yüksek olduğu tarım sektörü başta olmak üzere sürdürülebilir yapıyı oluşturabilecek yönetim sistemini oluşturulacaktır.*
- *Su potansiyelinin ihtiyaçlar doğrultusunda sürdürülebilir olarak kullanılması ve ücretlendirilmesi sağlanacaktır.*

5488 Sayılı Tarım Kanunu'nun 4. Maddesine göre, tarım politikalarının amaçları şu şekildedir;

- *Tarımsal üretimin iç ve dış talebe uygun olarak ilerlemesi,*
- *Doğal ve biyolojik kaynakların korunması ve geliştirilmesi,*
- *Verimliliğin artırılması,*
- *Gıda güvencesi ve güvenliğinin güçlendirilmesi,*
- *Kırsal kalkınmanın sağlanması ve sektörün refah düzeyini yükseltmektir.*

Tarım politikaları denildiğinde genellikle çağrışım yaptığı ilk kavram "destekleme" aracıdır. 5488 sayılı Tarım Kanununda belirtilen Tarımsal Destekleme Araçları aşağıdaki şekildedir;

a) Doğrudan gelir desteği: Bakanlar Kurulu tarafından çiftçilere, işledikleri araziler için belirlenen birim ödeme miktarı üzerinden, doğrudan ödeme yapılır.

b) Fark ödemesi: İç ve dış fiyatlar dikkate alınarak, öncelikle arz açığı olan ürünlere fark ödemesi desteği verilmektedir. Bu ödemeden yararlanacak üreticilerden üretim faaliyeti ve satışa ilişkin belgeler istenebilmektedir.

c) Telafi edici ödemeler: Arz fazlası olan ürünlerin üretiminin bırakılıp alternatif ürünlere teşvik uygulaması yapılır, alternatif ürünlerden meydana gelecek zararlar için telafi edici ödeme yapılır.

ç) Hayvancılık destekleri: Hayvancılık faaliyetlerinde ırk ıslahı, kaba yem üretiminin artırılması, verimliliğin artırılması, işletmelerin ihtisaslaşması, işletmelerde hijyen şartlarının tatbik edilmesi, hayvan sağlığı ve refahı, hayvan kimlik sisteminin özendirilmesi, hayvansal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması, kontrol, takip ve standartların iyileştirilmesi ve su ürünlerinin desteklenmesi maksadıyla destekleme tedbirleri alınmaktadır.

d) Tarım sigortası ödemeleri: Üretim giderlerini aynı zamanda ürünlerini sigorta ettirmelerini teşvik ederek, sigorta prim bedellerinin bir kısmı Devlet tarafından karşılanmaktadır.

e) Kırsal kalkınma destekleri: Gelir, kırsal altyapı, toplulaştırma, sosyal yapının güçlendirilmesi, doğal kaynakların korunması, kırsal toplum kesimlerinin

yürütecekleri yatırım projelerinin maliyetinin bir kısmı, masraf paylaşma esasına göre, devlet tarafından karşılanmaktadır.

f) Çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri: Erozyon ve olumsuz çevresel etkilere maruz kalan tarım arazilerinde, işlemeli tarım yapan üreticilerin, arazilerini doğal bitki örtüleri, çayır, mera, organik tarım ve ağaçlandırma için kullanmalarını teşvik etmek üzere, çevre amaçlı tarım arazilerini koruma programı destekleri sağlanır.

g) Diğer destekleme ödemeleri: Araştırma, geliştirme ve tarımsal yayım desteği, pazarlama teşvikleri, özel depolama yardımı, kalite desteği, piyasa düzenlemeleri desteği, organik üretim desteği, imha desteği, ürün işleme desteği, gerektiğinde bazı girdi destekleri ile tarım havzaları destekleri ve benzer konularda destekleme araçları kullanılabilmektedir.

Çizelge 1.6. Pamuk Destekleme Bedelleri (Kg/da)

Yıllar	Sertifikalı Tohum	Mazot (YTL/TL)	Gübre (YTL/TL)
2006	34.8 YKr (Sertifikasız 29)	-	-
2007	34.8 YKr (Sertifikasız 29)	5.4(YTL)	3(YTL)
2008	36 YKr (Sertifikasız 30)	5.4(YTL)	3(YTL)
2009	42 Kr (Sertifikasız 35)	6(YTL)	6(YTL)
2010	42 Kr (Sertifikasız 35)	5,5	5.5
2011	42 Kr (Sertifikasız 35)	6	6
2012	46 Kuruş	6.4	6.4-6.3
2013	50 Kuruş	7	7
2014	55 Kuruş	7.5	7,5
2015	65 Kuruş	7.9	7.9-8.25
2016	75 Kuruş	11	11

Kaynak: Resmi Gazete içerikleri kullanılarak hazırlanmıştır.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (2019) verilerine göre, 2018 yılında tarım sektörüne 14.5 milyar TL destek sağlanmıştır. Bakanlığın fark ödemesi kapsamında 2016/17 sezonunda kütlü pamuğa verdiği destek tutarı (sertifikalı tohum kullananlara) 0.75 TL/Kg (0.25 USD) toplam destek maliyeti ise 351 milyon USD olmuştur. 2018 yılında ise (sertifikalı tohum kullananlara) 0.80 TL/Kg destek verilmiştir. Bakanlık tarafından "Türkiye Tarım Havza Üretim ve Destekleme Modeli" geliştirilmiş olup, 2011 yılından bu yana Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modelleri fark ödemesi desteği şeklinde devam etmektedir. Türkiye'deki 3 havzada pamuk üretimi

bu kapsama alınmıştır. Bunlar; Güney Marmara, Kıyı Ege, Kaz Dağları, İç Ege, Gediz, Karacadağ, Zap, GAP, Batı GAP, Doğu Akdeniz, Kıyı Akdeniz, Ege Yayla, Fırat Havzalarıdır. Doğrudan Gelir Desteği, dolaysız bir destekleme türü olmakla birlikte çiftçilere işledikleri arazi miktarına göre verilmektedir. 2001 yılında başlatılan bu uygulama, 2008 yılında kaldırılmıştır.

Pamuk üretimine ilişkin dolaylı destekler (Keskinkılıç, 2014) ;

- İhracat İadesi Desteği
- Toprak Analiz Desteği
- Organik Tarım Uygulamaları Desteğin
- Bitkisel Ürün Sigorta Desteği
- Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Desteği
- Çiftçi Muhasebe Veri Ağı Katılım Desteği

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Gençer ve ark. (2004), tarafından yapılan çalışmada, 1990'lı yıllardan 2003 yılına kadar Türkiye'de üretilen pamuğun dünyadaki konumu değerlendirilerek pamuk üretiminde karşılaşılan problemler vurgulanmıştır. Çalışmada Türkiye'de pamuk tarımında üretim maliyetlerinin yüksek oluşu, üretim tekniği ve eğitim açığı, hasat ve pazarlama problemleri zikredilmiş, uygulanan tarım politikalarına dair eleştirilerde bulunulmuştur. Çalışmada elde edilen neticelere bağlı olarak çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Civan, A., (2010), tarafından yapılan çalışmada, artan liberalleşme eğilimlerine rağmen dünya genelinde tarımsal desteklerin devam etmekte olduğu, özellikle gelişmiş birçok ülkede tarımın en çok kollanan sektör olduğu vurgulanmıştır. Çalışmaya göre, koruma şiddeti tarım alt sektörlerinde ve üretim dallarında farklılıklar arz etmektedir. Çalışmada sektörün ekonomik/politik büyüklüğü ile desteklenme, kollanma oranı arasında doğrusal olmayan bir ilişki olduğunu varsayan Becker modeli test edilmiştir. Bu modele göre destekleme kapsamındaki üretim dalının büyük olması ile üretim miktarının fazla olması arasında doğrusal olmayan bir bağ mevcuttur. Çalışmada 12 üretim dalının bu modeli doğruladığı vurgulanmış, çalışma neticesinde ise gelirin artması ve seçimlerin yaklaşması ile tarımsal üretimin daha çok desteklendiği ifade edilmiştir.

Kandemir (2011), tarafından yapılan çalışmada, 1962 yılı itibari ile ortaya çıkan ortak tarım politikalarına Türkiye'nin uyumu değerlendirilmiş, Türkiye'nin tarımsal destekleme politikaları ile AB tarım politikalarına uyum çalışmalarının yetersizliği belirtilmiştir. 2000'li yıllardan sonra girdi-çıktı desteği kaldırılarak doğrudan gelir desteğine yönelmenin kırsal kalkınmayı olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca verilen desteklemelerin tarım yapılan arazi büyüklüğü temel alınarak değerlendirilmesi kırsal kesimin kente göç etmesine vesile olduğu da vurgulanmıştır. Özellikle tarımsal destekleme programına bütçeden ayrılan kaynakların GSMH'a oranının düşük olduğu belirtilmiştir. Çalışmada ayrıca AB

politikalarına uyum çabalarının kırsal kesimin üretimini negatif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Okumuş (2012), tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de ki pamuk üretimi ile pamuk fiyatı arasındaki ilişki zaman serileri analizi ile araştırılmıştır. Pamuk fiyatları VAR yöntemi ile incelenerek politikaların değişkenler üstünde sebep olduğu etki ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda pamuğun tekstil dalında tüketiminin gereğinden ziyade olmasına karşılık, üretimde azalma olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye pamuk fiyatlarının dünya fiyatlarına eşdeğer olmasına rağmen, başta mazot olmak üzere üretim maliyetlerinin yüksek olmasının tarım sektörünü olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. Çalışmada Türkiye'deki girdi fiyatlarının dünya girdi fiyatlarıyla aynı olması ve doğrudan desteklemelerin yeniden kurgulanması gereğine vurgu yapılmıştır.

Hatunoğlu ve Eldeniz (2012), tarafından yapılan çalışmada, 2000 yılı sonrasında uygulanan tarım politikaları ile tarım sektöründe meydana gelen gelişmeler nicel ve nitel veri yöntemleriyle incelenmiştir. Çalışmada, arazi toplulaştırmasının, desteklemelerdeki değişimlerin, sulama faaliyetlerinin iyileştirilmesinin, iyi ve organik tarım uygulamaları gibi çabaların tarım sektörünü ekonomik yönden etkilediği ve önemli ölçüde değiştirdiği sonucuna varılmıştır.

Öcal Kara ve ark. (2015), tarafından yapılan çalışmada, GAP projesi ile beraber sulanmaya başlanan Harran ovasında, pamuk tarımında ortaya çıkan problemler, üretim maliyetlerinin yüksekliği ve tarımsal yayım çalışmalarının yetersizliği gibi sorunlara değinilmiştir. Harran Ovasındaki 51 köyden seçilen pamuk üreticilerinin pamuk üretim sezonu süresince günlük tutması istenmiş, günlük tutan 126 gönüllü üretici ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, üreticilerin bilgi kaynaklarının daha çok ilaç bayileri ve bu bayilerin hastalık ve zararlı kontrollerini yapan ziraat mühendisleri olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca, zirai ilaç bayilerinin kâr amaçlı kuruluşlar olması nedeniyle ihtiyaçtan fazla zirai ilaç önerdikleri ve böylece üretici maliyetlerinin artmasına yol açtıkları sonucuna varılmıştır

Aydoğdu ve ark. (2015), çalışmada Şanlıurfa Harran Ovasındaki çiftçilerin doğal kaynaklara, su ve toprak kaynaklarına olan bakışları ve tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, yöredeki çiftçilerin %90'ının su, toprak ve doğal kaynakların korunması gerektiğine inandığı ortaya konulmuştur. Doğal kaynakların korunmasında kamu otoritesiyle birlikte vatandaşların da mesul olduğuna inananların oranı %83, kaynakların herkese yetecek kadar bol olduğunu kabul edenlerin oranı %44 ve bu konuda fikri olmadığını ifade edenlerin oranı ise %31'dir. Bu sonuçlar anlamlı bulunmuş, doğal kaynakların serbest mal olarak algılanması nedeniyle, bu hususta bilgi noksanlığı ve algı hatası olduğu değerlendirilmiştir.

Küçük ve Bilgiç (2015)' çalışmada, zaman serileri modelleriyle pamuk arzının pamuk fiyatıyla birlikte diğer ekonomik faktörlere gösterdiği tepkilerin belirlenmesinin yanı sıra, kısa ve uzun dönem dengelerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Zaman serileri analizi kullanılarak gelecek on yılın (2014-2023) politika değişikliklerinin, ekonomik gelişmelerin ve krizlerin şok etkileri dikkate alınarak pamuk ekim alanları, pamuk üretim miktarları, pamuk verimi, pamuk fiyatı ve alternatif ürün olarak buğday ile mısır fiyatları için tahminlerde bulunulmuştur. Pamuk arz modelinde; pamuğun kendi fiyatı, gecikmeli fiyatı, buğdayın fiyatı ve kukla değişkeni olarak GAP'ın etkisi istatistikî olarak önemli bulunurken, diğer bir kukla değişken olan pamuk desteklemeleri ise istatistikî açıdan önemli bulunmamıştır.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini, Şanlıurfa'daki pamuk tarımı ile iştigal eden çiftçilerden, basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen grupla yüz yüze yapılan anketlerin analizi neticesinde elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Ankette, Şanlıurfa'daki pamuk üreticilerinin 2006-2016 yılları arasında uygulanan tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algıları ve tepkilerini ölçecek 5'li Likert ölçeğinde sorular yer almaktadır. Araştırmanın ikincil verileri ise pamuk ile tarım politikaları konusunda yapılmış çalışmalardan ve makroekonomik göstergeleri oluşturan istatistiki bilgilerden oluşmaktadır.

Anket içeriğinin tasarımında önceden bu alanda oluşturulan literatür çalışmalarından da yararlanılmıştır. Anket içeriği iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara yerleşim yeri, yaş, eğitim durumu, pamuk tarımında yapılan masraflar, elde ettikleri gelir, pamuk tarımında kimden/nereden teknik yardım aldıkları, hangi hasat yöntemini kullandıkları, pamuğu nereye sattıkları gibi sorular yer almaktadır. Çalışmamızın ana konusunu oluşturan tarım politikaları ve değişen pamuk desteklemelerini üreticilerimizin takip edip etmedikleri ve uygulanan tarım politikalarının Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olup olmadığını ölçmek amacıyla yöneltilen sorular da ikinci bölümü oluşturmaktadır. Araştırmamız, Şanlıurfa'nın ilçe ve köylerinde yapılmıştır. Harran, Akçakale, Eyyübiye, Haliliye, Bozova, Ceylanpınar, Suruç, Viranşehir olmak üzere 8 ilçe ve toplam 139 köydeki pamuk çiftçisi, örnek popülasyona dâhil edilmiştir. Ana kitle, Şanlıurfa'da pamuk tarımı ile iştigal eden 21 512 pamuk üreticisidir. Örneklem büyüklüğü, %5 hata payı ve yüzde %95 güven aralığında 384 olarak hesaplanmış olup, gerçekleştirilen ve analize dâhil edilen anket sayısı 400'dür.

3.2. Yöntem

Likert Tutum ve Algı ölçeği kullanılarak elde edilen veriler, Excel tablolarına aktarılmış, analizler SPSS programı yardımıyla yapılmıştır. One Way-Anova ve Kruskall-Wallis testleri ile hipotezler oluşturulmuş, örneklem sayısının ikiden fazla olduğu sorularda One Way-Anova Testi uygulanmıştır. Uyguladığımız bu testte dataya ilişkin tanımlayıcı betimlemelerin verilmesi ve verilen bu betimlemelerin homojen dağılıp dağılmadığı tespit edilmiştir. Gruplar arası varyansın homojen dağıldığı ($p > 0.05$) durumlarda Tukey, homojen olmayan durumlarda ($p<0.05$) ise Games-Howell POST HOC analizi kullanılmıştır.

Anlamlı çıkan hipotezler tablolara aktarılarak yorumlanmıştır. Örneklem sayısı arasındaki farkların fazla olduğu ve varyansların homojen dağılmadığı, One Way-Anova Testimizin uygulanamadığı sorularda Kruskal- Wallis H testi uygulanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Ankete Katılan Pamuk Üreticilerinin Tanımlayıcı Özellikleri ile Tarım Politikalarına Karşı Tutum ve Algıları

Çizelge 4.1. Yerleşim yeri

Yerleşim Yeri (İlçeler)	Sıklık (N)	Yüzde(%)
Harran	138	34.5
Akçakale	126	31.5
Eyyübiye	31	7.8
Haliliye	14	3.5
Bozova	3	0.8
Ceylanpınar	22	5.5
Suruç	46	11.5
Viranşehir	20	5.0
Toplam	**400**	**100,0**

Çizelge 4.1'de, pamuk çiftçilerinin %34.5'i Harran'dan, %31.5'i Akçakale'den, %7.8'i Eyyübiye'den, %3.5'i Haliliye'den, %0.8'i Bozova'dan, %5.5'i Ceylanpınar'dan, %11.5'i Suruç'tan ve %5'i Viranşehir'den ankete katıldığı görülmektedir.

Çizelge 4.2. Yaş

Yaş (Yıl)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
18-24	25	63
25-31	49	12.3
32-37	57	14.3
38-44	83	20.8
45-51	81	20.3
52-57	48	12.0
58 ve üzeri	57	14.3
Toplam	**400**	**100,0**

Çizelge 4.2'ye göre katılımcılarımızın %6.3'ü 18-24 yaş aralığı, %12.3'ü 25-31 yaş aralığı, %14.3'ü 32-37 yaş aralığı, %20.8'i 38-44 yaş aralığı, %20.3'ü 45-51 yaş aralığı, %12'si 52-57 yaş aralığı, %14.3'ü ise 58 ve üzeri yaş aralığındadır.

Çizelge 4.3. Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Okur yazar değil	5	13
Okur yazar	48	12.0
İlkokul	196	49.0
Ortaokul	88	22.0
Lise	52	13.0
Üniversite	8	2.0
Yüksek Lisans	3	8
Toplam	**400**	**100,0**

Çizelge 4.3'e göre, üreticilerimizin %1.3'ü okuma yazma bilmemektedir. Aynı zamanda katılımcılarımız arasından en az orana sahiptirler. Ankete en çok katılan pamuk üreticilerimizin %49'u ilkokul grubunu oluşturmaktadır.

Çizelge 4.4. Pamuk tarımında deneyim yılı

Pamuk tarımında deneyim(Yıl)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
1-5	39	9.8
6-10	45	11.3
11-15	62	15.5
16-20	81	20.3
21-25	72	18.0
26-30	101	25.3
Toplam	**400**	**100,0**

Çizelge 4.4'e göre pamuk üreticilerimizin %9.8'i 1-5 yıl arasında pamuk deneyiminin olduğunu söylemektedir. Ankete en çok katılan 101 üreticimizin deneyim yılı ise 26 ile 30 yıl arasında olduğu görülmektedir. Üreticilerimizin birçoğu küçük yaşlarda pamuk çiftçiliğiyle iştigal etmeye başlamışlardır.

Çizelge 4.5. Çiftçilik yaptığınız toplam arazi

Çiftçilik yaptığınız toplam arazi (dekar)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
0-50	73	18.3
51-100	145	36.3
101-150	73	18.3
151-200	50	12.3
201-250	25	6.3
251-300	14	3.5
301-350	7	1.8
351-400	9	2.3
401-450	2	0.5
451-500	2	0.5
Toplam	**400**	**100,0**

Çizelge 4.5'de görüldüğü gibi ankete katılan pamuk üreticilerinin %36'sı 51-100 arası dekar araziye sahiptir. 0-50 dekar ve 101-150 dekar araziye sahip katılımcılarımız eşit dağılım göstermiştir. 400 dekar üzeri araziye sahip katılımcılarımızın oranı toplam %1'dir.

Çizelge 4.6. Pamuk ektiğiniz toplam arazi

Pamuk ektiğiniz arazi (dekar)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
0-50	91	22.8
51-100	162	40.5
101-150	68	17.0
151-200	48	12.0
201-250	19	4.8
251-300	7	1.8
301-350	4	1.0
351-400	1	0.3
Toplam	**400**	**100,0**

Çizelge 4.6'ya göre katılımcılarımızın %40.5'i 51-100 dekar arazide pamuk üretimi gerçekleştirmektedir. Daha sonra ise en çok pamuk tarımının gerçekleştiği arazi büyüklüğü 0-50 dekar arazi arasındadır. 250 dekar üstü arazide pamuk üretimini gerçekleştiren üreticilerimiz ise en düşük grubu oluşturmaktadır.

Çizelge 4.7. Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar

Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar (000 TL)	**Sıklık (N)**	**Yüzde (%)**
0-25	22	5.5
26-50	66	16.5
51-75	91	22.8
76-100	72	18.0
101-125	39	9.8
126-150	31	7.8
151-175	29	7.3
176-200	16	4.0
201-225	14	3.5
226-250	9	2.3
251-275	4	1.0
276-300	2	0.5
301-325	5	1.3
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.7'ye göre üreticilerimizin %22.8'i yapılan masrafların en çok 51-75 bin TL arasında değiştiğini söylemektedir. Pamuk üretimi için ekilen arazinin büyüklüğü ve girdi maliyetlerinin yüksek oluşu, yapılan masrafları artırmaktadır.

Üreticilerimizin %1'i 251-275 bin TL arasında, %0.5'i 276-300 bin TL arasında, %1.3'ü de 301-325 bin TL arasında harcama yapmıştır.

Çizelge 4.8. Pamuk hasadında kullanılan yöntem

Pamuk hasadında kullanılan yöntem	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Elle toplama	3	0.8
Makine ile hasat	391	97.8
Her ikisi de	6	1.5
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.8'de görüldüğü gibi Şanlıurfa'da pamuk hasadı yapan çiftçilerimizin %0.8'i arazilerinin küçük ya da makineye elverişli olmayışından dolayı elle hasat ettiklerini, %1.5'i her iki yöntemi de kullandıklarını, %97.8'i ise en çok makine ile hasat ettiklerini vurgulamışlardır. Küçük ölçekli arazilerde (50 dekar altı) çiftçilerimizin birçoğu traktör ile çekilir pamuk toplama makinesini kullanmaktadırlar. Ayrıca küçük ölçekli araziye sahip bazı çiftçilerimizin hasat masrafı yapmadıkları, karşılığında ürün verdikleri, bazı çiftçilerimizin ise hasat zamanı ailesi ile birlikte çalıştıkları belirtilmiştir.

Çizelge 4.9. Pamuk hasadı için ödenen toplam yaklaşık ücretler

Pamuk hasadı için ödenen toplam yaklaşık ücret (000 TL)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
0-5	73	18.3
6-10	108	27.0
11-15	93	23.3
16-20	43	10.8
21-25	38	9.5
26-30	19	4.8
31-35	16	4.0
36-40	4	1.0
41-45	3	0.8
46-50	2	0.5
51-55	1	0.3
Toplam	**400**	**100.0**

Büyük ölçekli arazilerde kullanılan pamuk hasat makinesi tipi, küçük ölçekli arazilerde (0-50 da) çekilir tip hasat makineleri çeşidiyle de karşımıza çıkmaktadır. Kullanılan makineye ve pamuk ekilen arazinin büyüklüğüne göre üreticilerimizin yaptıkları masraflar da değişiklik göstermektedir. Çizelge 4.9'da görüldüğü gibi

ankete katılan üreticilerimizin (en çok) %27'si 6-10 bin TL, %23.3'ü 11-15 bin TL, %18.3'ü 0-5 bin TL%10.8'i ise 16-20 bin TL masraf yapıldığı belirtilmektedir.

Çizelge 4.10. Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir

Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
0-50	36	9.0
51-100	110	27.5
101-150	94	23.5
151-200	42	10.5
201-250	35	8.8
251-300	32	8.0
301-350	14	3.5
351-400	15	3.8
401-450	8	2.0
451-500	9	2.3
501-550	5	1.3
Toplam	**400**	**100,0**

Gelirler, alınan verim ve pamuğun kalitesine göre değişiklik göstermektedir. Ankete katılan çiftçilerimizin pamuklarını 3 ile 3.5 TL arasında sattıkları belirtilmiştir. Özellikle hasat zamanı yağan yağmurun (özellikle Akçakale) birçok çiftçimizi mağdur ettiği, kimi çiftçinin elde ettiği gelirin yapılan masrafları karşılamaya yetmediği bu yüzden zarar ettiği sonucuna varılmıştır. Çizelge 4.10'da görüldüğü gibi pamuk satışından elde edilen gelirin %27.5'i 51-100 bin TL, %23.5'i 101-150 bin TL, %10.5'i 151-200 bin TL arası olduğunu, çiftçimizin %1.5 501-550 bin TL gelir elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.11. Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alınır

Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Tarım İl Müdürlüğü	22	5.5
Sulama Birlikleri	5	1.3
Zirai İlaç Bayilikleri	224	56.0
Diğer Çiftçiler	45	11.3
Yardım almam	104	26.0
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.11'de görüldüğü gibi pamuk eken çiftçilerimizin çoğunluğu (%56'sı) Zirai ilaç bayiliklerine daha çok güvendiklerini bu yüzden en çok oradan bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Çiftçilerimizin %26'sı kimseden yardım almadığını

deneyimlerine güvendikleri belirtirken, %11.3'ü komşu çiftçilerden bilgi desteği aldıklarını belirtmiştir. Ayrıca %5.5'i Tarım İl Müdürlüklerinden, %1.3'ü ise Sulama Birliklerinden yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.12. Pamuk ekmediğiniz sezon ne ekersiniz

Pamuk ekmediğiniz sezon ne ekersiniz	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Buğday	170	42.5
Mısır	107	26.8
Arpa	54	13.5
Nadasa bırakırım	1	0.3
Diğer ürünler	68	17.0
Toplam	**400**	**100.0**

Ankete katılan 400 çiftçimize pamuk ekmediğiniz sezon hangi ürünü ekersiniz sorusu sorulmuş, çizelge 4.12'de görüldüğü gibi Şanlıurfa çiftçimizin %42.5'i buğday diye vurgularken, %26.8'i ise mısır ektiklerini belirtmiştir. Katılımcılarımızın %17'si diğer ürünleri, %13.5'i ise arpa ektiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13. Bir dekardan alınan ortalama verim

Bir dekardan alınan ortalama verim (Kg/da)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
200-250	9	2.3
251-300	18	4.5
301-350	27	6.8
351-400	35	8.8
401-450	36	9.0
451-500	69	17.3
501-550	86	21.5
551-600	54	13.5
601-650	44	11.0
651-700	22	5.5
Toplam	**400**	**100.0**

Çift sıralı ekim yöntemi, yeteri kadar verilen su ve gübre ile beraber yapılan iyi bir bakım çalışması, dekardan alınan pamuk veriminin artmasına vesile olmaktadır. Ancak hasat zamanı beklenmeyen yağmur, vahşi sulama gibi negatif etkenler pamuktan alınan verimin düşmesine sebep olmaktadır. Çizelge 4.13'de görüldüğü gibi çiftçilerimizin %21.5'i 501-550 kg/da arası verim aldıklarını, %17.3'ü 451-500 kg/da verim aldıklarını, %11'i 601-650 kg/da verim aldıklarını belirtmiştir. Özellikle

Akçakale den ankete katılan çiftçilerimiz, hasat zamanı yağan yağmurdan dolayı dönümden alınan verim miktarının az olduğunu belirtmişlerdir.

Çizelge 4.14. Neden pamuk ekersiniz

Neden pamuk ekersiniz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Destekleme var	195	48.8
Verimi yüksek	108	27.0
Satışı kolay	3	0.8
Fiyatı iyi	40	10.0
Komşularım ektiği için	54	13.5
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.14'e göre çiftçilerimizin sırası ile %48.8'i pamuğu verilen desteklemelerden dolayı ektiğini, %27'i pamuk ürününden iyi verim aldıkları için ektiğini, %13.5'i komşu veya yakın aileden etkilendiğini, %10'u fiyatı yüksek olduğu için ektiklerini, %0.8'i ise satışı kolay olduğu için pamuk ektiklerini belirtmiştir.

Çizelge 4.15. Pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız

Pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Çırçırcılara	331	82.8
Kütlü olarak tüccarlara	55	13.8
Balya olarak tüccarlara	14	3.5
Toplam	400	100.0

Çizelge 4.15'e göre katılımcılarımızın çoğunluğu (%82.2) pamuklarını Çırçır fabrikalarına sattıklarını belirtmiştir. %13.8'i kütlü olarak tüccarlara sattığını, %3.5'i ise çırçırlama maliyetlerini üstlenerek balya olarak sattığını belirtmiştir.

Çizelge 4.16. Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz

Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	101	25.3
Hayır	299	74.8
Toplam	400	100.0

Çizelge 4.16'ya göre üreticilerimizin %25.3'ü dünya pamuk fiyatlarını takip ettiklerini belirtirken, %75.8'i takip etmediklerini ifade etmiştir.

Çizelge 4.17 Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz

Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	303	75.8
Hayır	97	24.3
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.17'ye göre ankete katılan çiftçilerimizin %75.8'i değişen pamuk desteklemelerini takip ettiklerini, %24.3'ü ise pamuk desteklemelerini takip etmediklerini belirtmiştir. Hayır diyen çiftçilerimizin çoğunluğu yapılan desteklemelerde önemli bir değişiklik yaşanmadığını bu yüzden takip etmediklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.18. Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz

Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	125	31.3
Hayır	275	68.8
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.18'ye göre üreticilerimizin %68.8'i tarım politikalarını takip etmediklerini, %31.3'ü ise tarım politikalarını takip ettiklerini belirtmiştir

Çizelge 4.19. Size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör

Size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Tüccar-Çırçırcı	55	13.8
Borsa	205	51.3
Rekolte-Arz miktarı	29	7.3
Tüketim-Talep miktarı	10	2.5
Uluslararası fiyatlar	101	25.3
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.19'da görüldüğü gibi üreticilerimizin %51.3'ü Türkiye'de pamuk fiyatını en çok borsanın belirlediğini belirtmişlerdir. Daha sonra sırası ile katılımcılarımızın %25.3'ü Uluslararası fiyatların belirlediğini, %7.3'ü rekolte-arz miktarının belirlediğini, %2.5'i ise tüketim-talep miktarının belirlediğini söylemiştir.

Çizelge 4.20. Pamuk fiyatı yeterince yüksek mi

Pamuk fiyatı yeterince yüksek mi?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	77	19.3
Hayır	323	80.8
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.20'de görüldüğü gibi üreticilerimizin %80.8'i pamuk fiyatlarının düşük olduğunu, %19.3'ü ise fiyatların yüksek olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.21. Pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz?

Pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	64	16.0
Hayır	336	84.0
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.21'e göre çiftçilerimizin %84'ü pamuğa destekleme verilmez ise pamuk ekmeyeceklerini, %16'sı ise desteklemenin yetersiz olduğunu ancak destekleme verilmese de pamuk ekeceklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.22. Uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır?

Size göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	346	86.5
Hayır	54	13.5
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.22'ye göre üreticilerimizin %86.5'i Türkiye'de uygulanan tarım politikalarının tarımın gelişmesine yardımcı olduğunu belirtirken, %13.5'i ise uygulanan politikalarla tarımda olumlu gelişmelerin yaşanmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.23. Tarım sigortası yaptırıyor musunuz?

Tarım sigortası yaptırıyor musunuz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	34	8.5
Hayır	366	91.5
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.23'de görüldüğü gibi, ankete katılan 400 çitçimizin %91.5'i Tarım sigortası yaptırmadığı, %8.5'i ise tarım sigortası yaptırdığını belirtmiştir.

Çizelge 4.24. Zirai faaliyetler için kredi kullanıyor musunuz?

Zirai faaliyetler için kredi kullanıyor musunuz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	319	79.8
Hayır	81	20.3
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.24'e göre üreticilerimizin %79.8'i zirai faaliyetler için kredi kullandıklarını belirtirken, %20.3'ü kredi kullanmasalar da borç aldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.25. Sertifikalı tohum kullanıyor musunuz?

Sertifikalı tohum kullanıyor musunuz?	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Evet	393	98.3
Hayır	7	1.8
Toplam	**400**	**100.0**

Çizelge 4.25'a göre katılımcılarımızın %98.3'ü sertifikalı tohum kullanırken, %1.8'i sertifikalı tohum kullanmadıklarını belirtmiştir.

Çizelge 4.26. Tarım politikaları ve çiftçi görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Fikrim yok		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Tarım politika-larının amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir.	3	0.8	50	12.5	43	10.8	232	58.0	72	18.0
Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır.	2	0.5	8	2.0	124	31.0	187	46.8	79	19.8
Bütün zirai faaliyetler barındırdığı riskler ve belirsizlikler nedeniyle devlet tarafından desteklenmelidir	6	1.5	51	12.8	3	0.8	251	62.8	89	22.3

Çizelge 4.26. **(devam)**

Sadece bazı zirai ürüne devlet desteği sağlanmalıdır	122	30.5	225	56.3	18	4.5	30	7.5	5	1.3
Farklı bölgelerde farklı zirai ürünler desteklenmelidir	13	3.3	53	13.3	43	10.8	202	50.5	89	22.3
Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır.	29	7.3	113	28.3	13	3.3	179	44.8	66	16.5
Zirai ürünlere ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır.	80	20.0	170	42.5	18	4.5	100	25.0	32	8.0
Desteklemelerin ilkbahar ve sonbaharda olmak üzere yılda iki defada ödenmesi daha faydalıdır.	17	4.3	48	12.0	35	8.8	231	57.8	69	17.3
Her destekleme için yılda sadece bir kez başvuru yapılması daha faydalıdır.	47	11.8	236	59.0	43	10.8	54	13.5	20	5.0
Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir.	150	37.5	222	55.5	4	1.0	18	4.5	6	1.5
ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için çok faydalıdır.	2	0.5	14	3.5	12	3.0	295	73.8	77	19.3
Sulama birlikleri çiftçiler için çok faydalıdır.	79	19.8	234	58.5	2	0.5	76	19.0	9	2.3
Pamuk sulamasında su israfı çok fazladır.	75	18.8	188	47.0	16	4.0	83	20.8	38	9.5
Yıl içinde pamuk fiyatlarının çok oynak olmasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir.	45	11.3	91	22.8	39	9.8	156	39.0	69	17.3

Çizelge 4.26. **(devam)**

Desteklemeler dışında devlet çiftçiye maaş ödemelidir.	6	1.5	38	9.5	0	0	261	65.3	95	23.8
Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir.	95	23.8	145	36.3	93	23.3	54	13.5	13	3.3
Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır.	7	1.8	41	10.3	4	1.0	241	60.3	107	26.8
Kütlü pamuk için verilen 75 kuruş/kg Pirim Desteği yeterlidir.	65	16.3	241	60.3	19	4.8	66	16.5	9	2.3
Arazi toplulaştırması çiftçiler için daha faydalıdır.	75	18.8	304	76.0	6	1.5	13	3.3	2	0.5
Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar.	76	19.0	212	53.0	2	0.5	89	22.3	21	5.3
Pamuğa ne kadar çok su verilirse verim o kadar artar.	32	8.0	94	23.5	5	1.3	191	47.8	78	19.5
Tarım sigortası yaptırmak çiftçi için faydalıdır.	17	4.3	43	10.8	189	47.3	114	28.5	37	9.3
Tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir.	92	23.0	290	72.5	6	1.5	12	3.0	0	0
Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır.	52	13.0	236	59.0	61	15.3	39	9.8	12	3.0
Devlet pamuğa alım garantisi vermelidir.	0	0	0	0	4	1.0	319	79.8	77	19.3

Çizelge 4.26'ya göre Tarım politikalarının asıl amacı, ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesine katılımcılarımız %76'sı olumlu yanıt verirken, %13.3'ü olumsuz yanıt vermiştir. %10.8'i ise fikirlerinin olmadığını beyan etmiştir.

Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesine katılımcılarımızın %66.6'sı olumlu yanıt verirken, %31'i fikirlerinin olmadığını belirtmiştir. %2.5'i ise bu modelin faydalı olmadığını belirtmiştir.

Bütün zirai faaliyetler barındırdığı riskler/belirsizlikler nedeniyle devlet tarafından desteklenmelidir ifadesine katılımcılarımızın %85.1'i olumlu yanıt verirken %14.3'ü olumsuz yanıt vermiştir. %0.8'i ise fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sadece bazı zirai ürünlere devlet desteği sağlanmalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %86.8'i olumsuz yanıt verirken, %8.8'i olumlu yanıt vermiş ve %4.5'i ise ifade hakkında fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Farklı bölgelerde farklı zirai ürünler devlet tarafından desteklenmelidir ifadesinde katılımcılarımızın %72.8'i olumlu yanıt verirken, %16.6'sı olumsuz olduğunu belirtmiştir. %10.8'i ise soru hakkında fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir.

Zirai ürüne Kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesine çiftçilerimizin %61.3'ü olumlu yanıt verirken, %35.6'sı olumsuz yanıt vermiştir. %3.3'ü ise fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Zirai ürüne ekim alanı bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %62.5'i olumsuz yanıt verirken, %33'ü olumlu yanıt vermiştir. %4.5'i ise soru hakkında fikirlerinin olmadıklarını söylemişlerdir.

Desteklemelerin ilkbaharda ve sonbaharda olmak üzere yılda iki defa olarak ödenmesi daha faydalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %75.1'i olumlu yanıt verirken, %16.3'ü olumsuz yanıt vermiştir. Katılımcılarımızın %8.8'i ise fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Her destekleme için yılda sadece bir defa başvuru yapılması daha faydalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %70.8'i olumsuz olduklarını belirtmiş, %18.5'i olumlu yanıt verirken, %10.8'i fikirlerinin olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir sorusuna katılımcılarımızın %93'ü olumsuz yanıt verirken, %6'sı olumlu yanıt vermiştir. %1'ise fikirlerinin olmadığını söylemiştir.

ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için çok faydalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %93.3'ü olumlu yanıt verirken, %4'ü olumsuz yanıt vermiştir. %3'ü ise soru hakkında fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sulama birlikleri çiftçiler için çok faydalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %78.3'ü olumsuz yanıt verirken, %21.3'ü olumlu yanıt vermiştir. %0.5'i ise fikrinin olmadığını belirtmiştir.

Pamuk sulamasında su israfı çok fazladır ifadesinde çiftçilerin %65.8'i durumu kabullenmezken, %30.3'ü su israfının fazla olduğunu belirtmişlerdir. %4'ü ise ifade hakkında fikir sahibi olmadıklarını belirtmiştir.

Yıl içinde pamuk fiyatlarını çok oynamasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir sorusunda çiftçilerimizin %56.3'ü katıldıklarını belirtirken, %34.1'i katılmadığını söylemiştir. %9.8'i ise soru hakkında fikirlerinin olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Desteklemeler dışında devlet çiftçiye maaş ödemelidir ifadesinde çiftçilerimizin %89.1'i olumlu yanıt verirken, %11'i olumsuz yanıt vermiştir.

Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesinde çiftçilerimizin %60.1'i olumlu yanıt verirken %23.3'ü fikrinin olmadığını belirtmiştir. Çiftçilerimizin %16.8'i. ise olumlu yanıt vermiştir.

Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır ifadesinde katılımcılarımızın %87.1'i olumlu yanıt verirken, %12.1'i olumsuz yanıt vermiştir. Katılımcılarımızın %1'i ise soru hakkında fikirlerinin olmadıklarını belirtmiştir.

Kütlü pamuk için verilen 75 kuruş/kg Pirim Desteği yeterlidir ifadesine çiftçilerimizin %76.6'sı katılmadıklarını belirtirken, %18.8'i katıldıklarını belirtmiştir. %4.8'i ise fikirlerinin olmadıklarını söylemişlerdir.

Arazi toplulaştırması çiftçiler için daha faydalıdır ifadesinde çiftçilerimizin %94.8'i katılmadıklarını, %3.8'i katıldıklarını belirmişlerdir. %1.5 oranındaki katılımcılarımız ise soru hakkında fikirlerinin olmadıklarını söylemişlerdir.

Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar ifadesine katılımcılarımızın %72'si olumlu olduklarını belirtirken, %27.6'sı olumsuz olduklarını belirtmişlerdir.

Pamuğa ne kadar çok su verilirse verim o kadar artar ifadesine katılımcılarımızın %67.3'ü katıldıklarını , %31.5'i katılmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılarımızın %1.3'ü ise fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Tarım sigortası yaptırmak çiftçi için faydalıdır ifadesinde çiftçilerimizin %47.3'ü fikirlerinin olmadığını belirtirken, %37.8'i ifadeye katıldıklarını, %15.1'i ise katılmadıklarını belirtmiştir.

Tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir ifadesine katılımcılarımızın %95.5'i olumsuz yanıt verirken, %3'ü katıldıklarını belirtmişlerdir. %1.5 oranındaki katılımcılarımız ise fikirlerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır ifadesine katılımcılarımızın %72'si olumsuz yanıt verirken, %15.3'ü fikirlerinin olmadıklarını beyan etmişlerdir. %12.3 oranındaki katılımcılarımız ise olumlu yanıt vermişlerdir.

Devlet pamuğa alım garantisi vermelidir ifadesine katılımcılarımızın %99.1'i olumlu yanıt vermişlerdir. %1'i fikirlerinin olmadıklarını beyan etmiştir. İfadeye olumsuz yanıt veren olmamıştır.

4.1.1. Tek yönlü Anova testi

H1: Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır (tarım politikasının asıl amacı tarımın gelişmesi-yaş).

Çizelge 4.27. H1 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Tarım politikasının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	18-24	25	3.44	0.232	7.500	0.000
	25-31	49	3.20	0.154		
	32-37	57	3.61	0.139		
	38-44	83	3.87	0.100		
	45-51	81	3.98	0.077		
	52-57	48	4.08	0.093		
	58 ve üzeri	57	4.07	0.075		
	Toplam	**400**	**3.90**	**0.045**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden Tarım politikasının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda H1 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.000<0.05$). Dolayısıyla Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H2: Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.28. H2 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
	18-24	25	3.76	0.166		
Havza Bazlı	25-31	49	3.84	0.094		
Tarımsal	32-37	57	3.77	0.087	2.477	0.023
Üretimi	38-44	83	3.90	0.085		
Destekleme	45-51	81	4.01	0.094		
Modeli çok	52-57	48	3.88	0.106		
faydalıdır	58 ve üzeri	57	3.53	0.112		
	Toplam	**400**	**3.83**	**0.039**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıklarını, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H2 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.023<0.05$). Dolayısıyla Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H3: Her destekleme için yılda sadece bir kez başvuru yapılması daha faydalıdır sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.29. H3 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Her	18-24	25	2.00	0.163		
destekleme	25-31	49	2.29	0.127		
için yılda	32-37	57	2.19	0.113		
sadece bir kez	38-44	83	2.71	0.124	2.500	0.022
başvuru	45-51	81	2.42	0.111		
yapılması	52-57	48	2.48	0.160		
daha	58 ve üzeri	57	2.40	0.143		
faydalıdır	**Toplam**	**400**	**2.41**	**0.051**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden her destekleme için yılda sadece bir defa başvuru yapılması daha faydalıdır ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair tek yönlü

ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H3 hipotezi kabul edilmiştir (p=0.002<0.05). Dolayısıyla her destekleme için yılda sadece bir kez başvuru yapılması daha faydalıdır ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H4: Eğitim durumu sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.30. H4 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Eğitim Durumu	18-24	25	2.92	0.172	20.87	0.000
	25-31	49	3.24	0.156		
	32-37	57	2.61	0.160		
	38-44	83	2.58	0.091		
	45-51	81	2.42	0.091		
	52-57	48	1.85	0.084		
	58 ve üzeri	57	1.58	0.083		
	Toplam	**400**	**2.43**	**0.051**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden eğitim durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H4 hipotezi kabul edilmiştir (p=0.000<0.05). Dolayısıyla eğitim durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H5: Pamuk tarımında deneyim yılı sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.31. H5 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Pamuk tarımında deneyim yılı	18-24	25	1.40	0.707	97.27	0.000
	25-31	49	2.16	0.965		
	32-37	57	3.28	1.114		
	38-44	83	3.89	1.269		
	45-51	81	4.96	1.198		
	52-57	48	4.65	0.911		
	58 ve üzeri	57	5.77	0.567		
	Toplam	**400**	**4.01**	**1.637**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk tarımında deneyim yılı ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H5 hipotezi kabul edilmiştir (p=0.000<0,05). Dolayısıyla pamuk tarımında deneyim yılı ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H6: Çiftçilik yaptığınız toplam arazi sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.32. H6 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	**N**	**Ortalama**	**Standart Hata**	**F**	**P**
Çiftçilik yaptığınız toplam arazi	18-24	25	2.00	0.265	8.114	0.000
	25-31	49	2.45	0.202		
	32-37	57	2.39	0.193		
	38-44	83	2.47	0.134		
	45-51	81	3.06	0.189		
	52-57	48	3.71	0.314		
	58 ve üzeri	57	3.74	0.278		
	Toplam	**400**	**2.88**	**0.087**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden çiftçilik yaptığınız toplam arazi ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H6 hipotezi kabul edilmiştir (p=0.000<0.05). Dolayısıyla çiftçilik yapılan toplam arazi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H7: Pamuk ektiğiniz toplam arazi sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.33. H7 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Pamuk ektiğiniz toplam arazi	18-24	25	1.76	0.247	8.697	0.000
	25-31	49	2.10	0.147		
	32-37	57	2.04	0.156		
	38-44	83	2.22	0.111		
	45-51	81	2.59	0.139		
	52-57	48	3.06	0.222		
	58 ve üzeri	57	3.16	0.194		
	Toplam	**400**	**2.46**	**0.066**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk ektiğiniz toplam arazi ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H7 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.000<0.05$). Dolayısıyla pamuk ekilen toplam arazi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H8: Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.34. H8 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar	18-24	25	3.08	0.428	7.939	0.000
	25-31	49	3.92	0.315		
	32-37	57	3.56	0.276		
	38-44	83	3.98	0.242		
	45-51	81	4.73	0.263		
	52-57	48	5.60	0.413		
	58 ve üzeri	57	5.65	0.381		
	Toplam	**400**	**4.44**	**0.127**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H8 hipotezi kabul edilmiştir

(p=0.000<0.05). Dolayısıyla pamuk üretimi için yapılan yıllık masraflar ifadesi ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H9: Pamuk hasadı için bir yılda ödenen toplam yaklaşık ücretler sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.35 H9 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Pamuk hasadı için bir yılda ödenen toplam yaklaşık ücretler	18-24	25	2.12	0.323	7.557	0.000
	25-31	49	2.69	0.207		
	32-37	57	2.53	0.218		
	38-44	83	2.80	0.171		
	45-51	81	3.30	0.203		
	52-57	48	3.92	0.312		
	58 ve üzeri	57	4.04	0.275		
	Toplam	**400**	**3.12**	**0.093**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk hasadı için bir yılda ödenen toplam yaklaşık ücretler sorusu ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H9 hipotezi kabul edilmiştir (p=0.000<0.05). Dolayısıyla pamuk hasat masrafı ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

H10: Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu ile yaş sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.36. H10 Hipotezi

	Yaş (Yıl)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir	18-24	25	2.52	0.383	7.039	0.000
	25-31	49	3.10	0.241		
	32-37	57	3.02	0.257		
	38-44	83	3.61	0.249		
	45-51	81	3.93	0.248		
	52-57	48	4.88	0.380		
	58 ve üzeri	57	4.72	0.330		
	Toplam	**400**	**3.77**	**0.116**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk satışından elde edilen yıllık gelir ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H10 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.000<0.05$). Dolayısıyla pamuk satışından elde edilen yıllık gelir ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H11: Sadece bazı zirai ürünlere devlet desteği sağlanmalıdır sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.37.H11 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	**N**	**Ortalama**	**Standart Hata**	**F**	**P**
Sadece bazı zirai ürünlere devlet desteği verilmelidir	200-250	9	1.78	0.441	3.118	0.001
	251-300	18	1.67	0.767		
	301-350	27	1.78	0.751		
	351-400	35	2.14	0.845		
	401-450	36	1.94	0.791		
	451-500	69	1.75	0.736		
	501-550	86	2.06	1.022		
	551-600	54	2.30	1.022		
	601-650	44	1.57	0.501		
	651-700	22	1.86	0.990		
	Toplam	**400**	**1.93**	**0.871**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden sadece bazı zirai ürünlere devlet desteği verilmelidir ifadesi ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda H11 analizi kabul edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Dolayısıyla bazı zirai ürünlere devlet desteği verilmeli ifadesiyle bir dekardan alınan verim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H12: Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.38. H12 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	200-250	9	2.00	0.000	8.695	0.000
	251-300	18	2.22	0.152		
	301-350	27	3.11	0.235		
	351-400	35	2.86	0.197		
	401-450	36	3.08	0.175		
	451-500	69	3.51	0.141		
	501-550	86	3.26	0.149		
	551-600	54	3.46	0.175		
	601-650	44	4.20	0.120		
	651-700	22	4.23	0.197		
	Toplam	**400**	**3.35**	**0.062**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden zirai ürüne kg bazında destek verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile bir dekardan kaç kg pamuk alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda H12 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.000<0.05$). Dolayısıyla zirai ürüne kg bazında destek verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile bir dekardan alınan verim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H13: Zirai ürüne ekim bazında destek verilmesi daha faydalıdır sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.39. H13 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
Zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	200-250	9	4.22	0.147	8.754	0.000
	251-300	18	3.83	0.294		
	301-350	27	3.04	0.275		
	351-400	35	2.97	0.211		
	401-450	36	2.86	0.236		
	451-500	69	2.51	0.150		
	501-550	86	2.51	0.133		
	551-600	54	2.41	0.146		
	601-650	44	1.86	0.120		
	651-700	22	1.68	0.166		
	Toplam	**400**	**2.59**	**0.064**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan

ifadelerden zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda H13 analizi kabul edilmiştir (p=0.000<0.05). Dolayısıyla zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile dekardan alınan verim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H14: Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.40. H14 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	**N**	**Ortalama**	**Standart Hata**	**F**	**P**
Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir	200-250	9	1.56	0.176	5.909	0.000
	251-300	18	1.83	0.090		
	301-350	27	1.67	0.131		
	351-400	35	1.54	0.085		
	401-450	36	1.83	0.123		
	451-500	69	1.71	0.093		
	501-550	86	1.62	0.069		
	551-600	54	1.69	0.091		
	601-650	44	1.95	0.145		
	651-700	22	2.82	0.313		
	Toplam	**400**	**1.77**	**0.040**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir ifadesi ile bir dekardan kaç kg pamuk alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H14 hipotezi kabul edilmiştir (p=0.000<0.05). Dolayısıyla pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir ifadesi ile bir dekardan alınan verim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H15: Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.41. H15 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
	200-250	9	2.78	0.222		
	251-300	18	2.44	0.258		
	301-350	27	2.04	0.196		
Çiftçiye verilen	351-400	35	2.51	0.176		
desteklemeler	401-450	36	2.33	0.169		
devlete ağır	451-500	69	2.22	0.115		
mali külfet	501-550	86	2.44	0.121	2.431	0.011
yüklemektedir	551-600	54	2.78	0.181		
	601-650	44	1.93	0.119		
	651-700	22	2.32	0.258		
	Toplam	**400**	**2.36**	**0.054**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile bir dekardan ortalama kaç kg verim alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre H15 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.011<0.05$). Dolayısıyla çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile dekardan alınan verim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H16: Çiftçi mazotunu yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.42. H16 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	N	Ortalama	Standart Hata	F	P
	200-250	9	4.22	0.147		
	251-300	18	4.50	0.121		
Çiftçi	301-350	27	4.30	0.129		
mazotunun	351-400	35	4.20	0.122		
yarısı	401-450	36	4.17	0.102		
devlet	451-500	69	4.01	0.108	3.275	0.001
tarafından	501-550	86	3.99	0.084		
karşılanma	551-600	54	3.61	0.174		
-lıdır	601-650	44	3.66	0.175		
	651-700	22	4.18	0.182		
	Toplam	**400**	**4.00**	**0.046**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır ifadesi ile bir dekardan ortalama kaç kg verim alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H16 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.001<0.005$). Dolayısıyla çiftçi mazotunun yarısını devlet karşılamalıdır ifadesi ile dekardan alınan verim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H17: Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar sorusu ile bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.43. H17 Hipotezi

	Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız (Kg/da)	**N**	**Ortalama**	**Standart Hata**	**F**	**P**
Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar	200-250	9	2.11	0.389	2.910	0.002
	251-300	18	2.39	0.293		
	301-350	27	1.85	0.148		
	351-400	35	1.94	0.164		
	401-450	36	2.03	0.167		
	451-500	69	2.67	0.162		
	501-550	86	2.66	0.139		
	551-600	54	2.57	0.151		
	601-650	44	2.55	0.157		
	651-700	22	2.27	0.220		
	Toplam	**400**	**2.42**	**0.059**		

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artmaktadır ifadesi ile bir dekardan kaç kg verim alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığına dair tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre H17 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0.002<0.05$). Dolayısıyla ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi de artar ifadesi ile bir dekardan alınan verim arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

4.1.2. Kruskall Wallis-H testi

H1: Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu ile pamuk tarımında deneyim yılı sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.44. H1 Hipotezi

	Pamuk tarımında deneyim (Yıl)	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	1-5	39	131.46	31.443	5	0.000
	6-10	45	163.03			
	11-15	62	222.17			
	16-20	81	199.48			
	21-25	72	219.11			
	26-30	101	218.10			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi ile pamuk tarımında deneyim yılı grupları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığına dair Kruskall Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda tarım politikalarının amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi ile pamuk tarımında deneyim yılı grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=31.4; p=0.000<0.05).

H2: Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu ile eğitim durumu sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.45. H2 Hipotezi

	Eğitim Durumu	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Tarım politikalarının asıl amacı. ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	Okuryazar değil	5	273.30	38.156	6	0.000
	Okuryazar	48	229.48			
	İlkokul	196	217.03			
	Ortaokul	88	190.30			
	Lise	52	139.30			
	Üniversite	8	103.31			
	Yüksek Lisans	3	151.17			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi ile eğitim grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda tarım politikalarının asıl amacı, ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=38.1; p=0.000<0.05).

H3: Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir sorusu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.46. H3 Hipotezi

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	X2	SD	P
Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir	Okuryazar değil	5	286.30	12.994	6	0.043
	Okuryazar	48	216.54			
	İlkokul	196	197.88			
	Ortaokul	88	177.09			
	Lise	52	222.15			
	Üniversite	8	208.75			
	Yüksek Lisans	3	261.50			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir ifadesi ile eğitim grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir ifadesi ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=12.9; p=0.043<0.05).

H4: Yıl içinde pamuk fiyatlarının çok oynamasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir sorusu ile Eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.47. H4 Hipotezi

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	X2	SD	P
Yıl içinde pamuk fiyatlarının çok oynamasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir	Okuryazar değil	5	164.90	13.366	6	0.038
	Okuryazar	48	186.01			
	İlkokul	196	212.72			
	Ortaokul	88	208.98			
	Lise	52	167.14			
	Üniversite	8	183.38			
	Yüksek Lisans	3	68.33			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden yıl içinde pamuk fiyatlarının çok oynamasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir ifadesi ile eğitim grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre yıl içinde pamuk fiyatlarının çok oynamasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir ifadesi ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=13.9; p=0.038<0.05).

H5: Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir sorusu ile eğitim durumu sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.48. H5 Hipotezi

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	X2	SD	P
Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir	Okuryazar değil	5	215.60	13.913	6	0.031
	Okuryazar	48	171.94			
	İlkokul	196	214.79			
	Ortaokul	88	200.26			
	Lise	52	190.39			
	Üniversite	8	122.88			
	Yüksek Lisans	3	88.00			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile eğitim grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda çiftçiye verilen

desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=13.9; p=0.031).

H6: Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır sorusu ile eğitim durumu sorusu ile anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.49. H6 Hipotezi

	Eğitim Durumu	N	Ortalama	X2	SD	P
Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır	Okuryazar değil	5	86.00	13.839	6	0.031
	Okuryazar	48	166.74			
	İlkokul	196	209.30			
	Ortaokul	88	201.73			
	Lise	52	203.21			
	Üniversite	8	216.50			
	Yüksek Lisans	3	231.00			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır ifadesi ile eğitim grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır ifadesi ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=13,8; p=0.031).

H7: Pamuk tarımında deneyim yılı sorusu ile eğitim durumu sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.50. H7 Hipotezi

	Eğitim durumu	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Pamuk tarımında deneyim yılı	Okuryazar değil	5	275.10	88.574	6	0.000
	Okuryazar	48	273.27			
	İlkokul	196	223.84			
	Ortaokul	88	179.66			
	Lise	52	103.92			
	Üniversite	8	52.81			
	Yüksek Lisans	3	65.83			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk tarımında deneyim yılı ile eğitim grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre ifadelerden pamuk tarımında deneyim yılı ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=88.5;p=0.000<0.05).

H8: Bir dekardan alınan verim sorusu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.51. H8 Hipotezi

	Eğitim Durumu	**N**	**Ortalamalar**	**X2**	**SD**	**P**
	Okuryazar	5	200.70			
	Okuryazar değil	48	233.79			
Bir	İlkokul	196	192.59			
dekardan	Ortaokul	88	171.93			
ortalama	Lise	52	244.02	18.408	6	0.005
kaç kg	Üniversite	8	211.94			
pamuk	Yüksek Lisans	3	237.50			
alırsınız	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden bir dekardan alınan ortalama verim ile eğitim grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre dekardan alınan verim ile eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=18.4; p=0.005).

H9: Zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.52. H9 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	0-50	36	183.94	25.697	10	0.004
	51-100	110	179.22			
	101-150	94	180.87			
	151-200	42	225.12			
	201-250	35	236.86			
	251-300	32	225.61			
	301-350	14	203.50			
	351-400	15	203.07			
	401-450	8	275.63			
	451-500	9	272.22			
	501-550	5	269.50			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (x^2=25.6; p=0.004<0.05).

H10: Zirai ürüne ekim bazında destek verilmelidir sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.53. H10 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalamalar	X2	F	P
Zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	0-50	36	239.31	27,983	10	0,002
	51-100	110	221.20			
	101-150	94	213.11			
	151-200	42	185.67			
	201-250	35	186.99			
	251-300	32	154.69			
	301-350	14	182.93			
	351-400	15	158.83			
	401-450	8	103.00			
	451-500	9	148.17			
	501-550	5	165.50			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=27.9; p=0.002<0.05).

H11:ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için faydalıdır sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.54. H11 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	**N**	**Ortalama**	**X2**	**SD**	**P**
ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için faydalıdır	0-50	36	149.04	19.689	10	0.032
	51-100	110	195.04			
	101-150	94	202.68			
	151-200	42	215.86			
	201-250	35	213.20			
	251-300	32	205.67			
	301-350	14	229.96			
	351-400	15	238.00			
	401-450	8	222.50			
	451-500	9	196.67			
	501-550	5	176.00			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için faydalıdır ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için faydalıdır ifadesi ile gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (x^2=19.6; p=0.032<0.05).

H12: Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.55. H12 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Pamuk üretimi için yapılan yıllık toplam masraflar	0-50	36	34.46	304.53	10	0.000
	51-100	110	113.65			
	101-150	94	184.95			
	151-200	42	248.61			
	201-250	35	281.50			
	251-300	32	333.16			
	301-350	14	348.36			
	351-400	15	344.07			
	401-450	8	372.06			
	451-500	9	384.39			
	501-550	5	328.80			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk üretimi için yapılan yıllık masraflar ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık gelir ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Pamuk üretimi için yapılan yıllık masraflar ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

H13: Çiftçilik yaptığınız toplam arazi sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.56. H13 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalama	X2	SD	P
Çiftçilik yaptığınız toplam arazi	0-50	36	55.17	269.37	10	0.000
	51-100	110	117.52			
	101-150	94	190.59			
	151-200	42	228.25			
	201-250	35	284.29			
	251-300	32	307.41			
	301-350	14	328.71			
	351-400	15	344.07			
	401-450	8	364.00			
	451-500	9	374.39			
	501-550	5	390.80			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden çiftçilik yaptığınız toplam arazi ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre toplam arazi ile gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x2=269.3; p=0.000<0.05).

H14: Pamuk ektiğiniz arazi sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.57. H14 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	**N**	**Ortalama**	**X2**	**SD**	**P**
Pamuk ektiğiniz toplam arazi	0-50	36	56.54	292.08	10	0.000
	51-100	110	112.39			
	101-150	94	195.52			
	151-200	42	225.93			
	201-250	35	262.56			
	251-300	32	322.98			
	301-350	14	349.46			
	351-400	15	346.60			
	401-450	8	362.25			
	451-500	9	383.11			
	501-550	5	394.30			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden pamuk ektiğiniz toplam arazi ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre pamuk ekilen arazi ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=292; p=0.000<0.05).

H15: Bir dekardan ortalama kaç kilogram verim alırsınız sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.58. H15 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalama	X2	SD	P
Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız	0-50	36	143.15	81.179	10	0.000
	51-100	110	146.60			
	101-150	94	188.71			
	151-200	42	237.40			
	201-250	35	279.49			
	251-300	32	240.98			
	301-350	14	251.79			
	351-400	15	278.63			
	401-450	8	316.00			
	451-500	9	273.72			
	501-550	5	204.30			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, bir dekardan alınan verim ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre dekardan alınan verim ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=81.1; p=0.000<0.05).

H16: Pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.59. H16 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalama lar	X2	SD	P
Pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız	0-50	36	326.83	123.80	10	0.000
	51-100	110	208.42			
	101-150	94	182.57			
	151-200	42	182.25			
	201-250	35	172.50			
	251-300	32	173.11			
	301-350	14	166.00			
	351-400	15	166.00			
	401-450	8	194.44			
	451-500	9	191.28			
	501-550	5	204.60			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre pamuğu satış biçimi ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=123.8; p=0.000<0.05).

H17: Pamuk hasadı için bir yılda ödenen toplam yaklaşık ücret sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.60. H17 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	**N**	**Ortalama**	**X2**	**SD**	**P**
Pamuk hasadı için bir yılda ödenen toplam yaklaşık ücret	0-50	36	44.54	313.27	10	0.000
	51-100	110	107.00			
	101-150	94	189.11			
	151-200	42	249.74			
	201-250	35	273.36			
	251-300	32	328.88			
	301-350	14	349.18			
	351-400	15	342.30			
	401-450	8	375.00			
	451-500	9	386.06			
	501-550	5	394.60			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, pamuk hasadı için bir yılda ödenen toplam yaklaşık ücret ifadesi ile pamuk satışından elde edilen yıllık gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre pamuk hasat masrafı ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x=312.2; p=0.000<0.05).

H18: Pamuk hasadında kullanılan yöntem sorusu ile pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.61. H18 Hipotezi

	Pamuk satışından elde edilen yıllık yaklaşık gelir (000 TL)	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Pamuk hasadında kullanılan yöntem	0-50	36	199.00	27.031	10	0.003
	51-100	110	199.00			
	101-150	94	194.81			
	151-200	42	194.31			
	201-250	35	204.67			
	251-300	32	205.20			
	301-350	14	199.00			
	351-400	15	225.47			
	401-450	8	223.81			
	451-500	9	221.06			
	501-550	5	199.00			
	Toplam	400				

Pamuk hasadında kullanılan yöntem ile pamuk satışından elde edilen gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre hasat yöntemi ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=27.0; p=0.003<0.05).

H19: Sadece bazı ürünlere zirai destek sağlanmalıdır sorusu ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.62. H19 Hipotezi

	Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Sadece bazı ürünlere zirai ürünlere devlet desteği sağlanmalıdır	Tarım İl Müdürlüğü	22	209.59	20.714	4	0.000
	Sulama Birlikleri	5	160.00			
	Zirai İlaç Bayi	224	203.86			
	Diğer Çiftçiler	45	251.62			
	Yardım almam	104	171.17			
	Toplam	400				

Sadece bazı ürünlere zirai destek sağlanmalıdır ifadesi ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre bazı zirai ürünlere destek verilmelidir ile gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x=20.7; p=0.000<0.05).

H20: Her destekleme için yılda sadece bir kez başvuru yapılması daha faydalıdır sorusu ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden nereden teknik yardım alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.63. H20 Hipotezi

	Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Her destekleme için yılda bir başvuru yapılması daha faydalıdır	Tarım İl Müdürlüğü	22	194.84	11.596	4	0.021
	Sulama Birlikleri	5	285.70			
	Zirai İlaç Bayi	224	200.24			
	Diğer Çiftçiler	45	235.16			
	Yardım almam	104	183.16			
	Toplam	400				

Her destekleme için yılda bir defa başvuru yapılması daha faydalıdır ifadesi ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre destekleme için yılda bir defa başvuru yapılması faydalıdır ile pamuk ile ilgili nereden teknik yardım alınır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=11.5; p=0.021<0.05).

H21: Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir sorusu ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.64. H21 Hipotezi

	Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	N	Ortalama	X2	SD	P
Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir	Tarım İl Müdürlüğü	22	227.80	21.637	4	0.000
	Sulama Birlikleri	5	301.70			
	Zirai İlaç Bayi	224	214.49			
	Diğer Çiftçiler	45	195.37			
	Yardım almam	104	161.95			
	Toplam	400				

Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile pamuk tarımında kimden/nereden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir

farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile pamuk tarımında kimden ya da nereden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=21.6; p=0.000<0.05).

H22: Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır sorusu ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.65. H22 Hipotezi

	Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	**N**	**Ortalama**	**X^2**	**SD**	**P**
Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır	Tarım İl Müdürlüğü	22	237.43	12.119	4	0.016
	Sulama Birlikleri	5	197.40			
	Zirai İlaç Bayi	224	207.77			
	Diğer Çiftçiler	45	210.99			
	Yardım almam	104	172.63			
	Toplam	**400**				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır ifadesi ile pamuk tarımında kimden ya da nereden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre sertifikalı tohum danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır ifadesi ile pamuk tarımında kimden ya da nereden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (x^2=12.1; p=0.016<0.05).

H23: Yerleşim yeri sorusu ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.66. H23 Hipotezi

	Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Yerleşim yeri	Tarım İl Müdürlüğü	22	200.45	18.673	4	0.001
	Sulama Birlikleri	5	146.70			
	Zirai İlaç Bayi	224	196.37			
	Diğer Çiftçiler	45	152.39			
	Yardım almam	104	232.80			
	Toplam	400				

Yerleşim yeri ifadesi ile pamuk tarımıyla ilgili teknik yardım grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre yerleşim yeri ile pamuk tarımında kimden yardım alırsınız grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=18.6; p=0.001<0.05)

H24: Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız sorusu ile pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.67. H24 Hipotezi

	Pamuk tarımıyla ilgili en çok kimden/nereden teknik yardım alırsınız	N	Ortalama	X2	SD	P
Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız	Tarım İl Müdürlüğü	22	175.66	16.093	4	0.003
	Sulama Birlikleri	5	162.70			
	Zirai İlaç Bayi	224	185.48			
	Diğer Çiftçiler	45	207.72			
	Yardım almam	104	236.80			
	Toplam	400				

Bir dekardan ortalama kaç kg pamuk alırsınız ifadesi ile pamuk tarımıyla ilgili nereden ya da kimden teknik yardım alırsınız ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre dekardan alınan verim ile pamuk tarımından alınan teknik yardım grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=16; p=0.003<0.05).

H25: Bütün zirai faaliyetler barındırdığı riskler/belirsizlikler nedeniyle devlet tarafından desteklenmelidir sorusu ile neden pamuk ekersiniz sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.68. H25 Hipotezi

	Neden pamuk ekersiniz	N	Ortalama	X^2	SD	P
Bütün zirai faaliyetler barındırdığı riskler/belirsizlikler nedeniyle devlet tarafından desteklenmelidir	Destekleme var	195	222,57	39.255	4	0.000
	Verimi yüksek	108	176.67			
	Satışı kolay	3	32.00			
	Fiyatı iyi	40	144.14			
	Komşularım ektiği için	54	219.56			
	Toplam	**400**				

Bütün zirai faaliyetler barındırdığı riskler ve belirsizlikler nedeniyle devlet tarafından desteklenmelidir ifadesi ile neden pamuk ekersiniz ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre bütün zirai faaliyetler desteklenmelidir ile neden pamuk ekersiniz grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=39.2; p=0.000<0.05).

H26: Zirai ürüne kilogram bazında destek verilmesi daha faydalıdır sorusu ile neden pamuk ekersiniz sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.69. H26 Hipotezi

	Neden pamuk ekersiniz	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	Destekleme var	195	201.16	12.564	4	0.014
	Verimi yüksek	108	216.28			
	Satışı kolay	3	38.67			
	Fiyatı iyi	40	204.49			
	Komşularım ektiği için	54	172.58			
	Toplam	400				

Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile neden pamuk ekersiniz ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi faydalıdır ile neden pamuk ekersiniz grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (x^2=12.5; p=0.014<0.05).

H27: Zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır sorusu ile neden pamuk ekersiniz sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.70. H27 Hipotezi

	Neden pamuk ekersiniz	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	Destekleme var	195	202.95	10.564	4	0.032
	Verimi yüksek	108	177.40			
	Satışı kolay	3	267.50			
	Fiyatı iyi	40	203.08			
	Komşularım ektiği için	54	232.24			
	Toplam	400				

Zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile neden pamuk ekersiniz ifadesi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre zirai ürüne ekim bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi ile neden pamuk ekersiniz grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (x^2=10.5; p=0.032<0.05).

H28: Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir sorusu ile neden pamuk ekersiniz sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.71. H28 Hipotezi

	Neden pamuk ekersiniz	N	Ortalama	X2	SD	P
Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir	Destekleme var	195	185.14	11.530	4	0.021
	Verimi yüksek	108	207.11			
	Satışı kolay	3	207.67			
	Fiyatı iyi	40	247.64			
	Komşularım ektiği için	54	207.45			
	Toplam	400				

Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile neden pamuk ekersiniz ifadesi arasında anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesi ile neden pamuk ekersiniz grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=11.5; p=0.021<0.05).

H29: Kütlü pamuk için verilen 75 kuruş/kg Pirim Desteği yeterlidir sorusu ile neden pamuk ekersiniz sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.72. H29 Hipotezi

	Neden pamuk ekersiniz	N	Ortalama	X2	SD	P
Kütlü pamuk için verilen 75 kuruş/kg Pirim desteği yeterlidir	Destekleme var	195	195.81	11.274	4	0.024
	Verimi yüksek	108	197.00			
	Satışı kolay	3	371.00			
	Fiyatı iyi	40	224.48			
	Komşularım ektiği için	54	197.19			
	Toplam	400				

Kütlü pamuk için 75 kuruş/kg Pirim Desteği yeterlidir ifadesi ile neden pamuk ekersiniz ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre 75kuruş kütlü pamuk desteği yeterlidir ifadesi ile neden pamuk ekersiniz grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=11.2; p=0.024<0.05).

H30: Size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör ile Neden pamuk ekersiniz sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.73. H30 Hipotezi

	Neden pamuk ekersiniz	N	Ortalama	X2	SD	P
Size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör	Destekleme var	195	191,86	12.291	4	0.015
	Verimi yüksek	108	189.44			
	Satışı kolay	3	158.00			
	Fiyatı iyi	40	220.71			
	Komşularım ektiği için	54	241.21			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden neden pamuk ekersiniz ifadesi ile size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör hangisidir ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre neden pamuk ekersiniz ifadesi ile pamuk fiyatını belirleyen faktör grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=12.291; p=0.015<0.05).

H31: ÇKS kaydı yaptırmak çiftçi için çok faydalıdır sorusu ile pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.74. H31 Hipotezi

	Pamuğunuzu genellikle nasıl satarsınız	N	Ortalama	X2	SD	P
ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için çok faydalıdır	Çırçırcılara	331	206.50	10.849	2	0.004
	Kütlü olarak tüccara	55	163.86			
	Balya olarak tüccara	14	202.57			
	Fiyatın yükselmesini beklerim	0	0			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için çok faydalıdır ifadesi ile pamuğunuzu nasıl satarsınız grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmaktadır. Yapılan analiz sonuçlarına göre ÇKS kaydı yaptırmak faydalıdır ile pamuğu nasıl satarsınız grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=10.8; p=0.004<0.05).

H32: Yerleşim yeri sorusu ile size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.75. H32 Hipotezi

	Size göre Türkiye'de pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör hangisidir?	N	Ortalama	X2	SD	P
Yerleşim yeri	Tüccar-çırçırcı	55	194.89	11.156	4	0.025
	Borsa	205	191.67			
	Rekolte-Arz miktarı	29	263.66			
	Tüketim talep miktarı	10	184.35			
	Uluslar arası fiyatlar	101	204.95			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, yerleşim yeri ile size göre pamuk fiyatını belirleyen en önemli faktör hangisidir ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre yerleşim yeri grupları ile pamuk fiyatını belirleyen gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=11.1; p=0.025<0.05).

H33: Sulama birlikleri çiftçiler için faydalıdır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.76. H33 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Sulama birlikleri çiftçiler için faydalıdır	Harran	138	226.00	24.1	7	0.001
	Akçakale	126	185.17			
	Eyyübiye	31	191.52			
	Haliliye	14	219.04			
	Bozova	3	196.50			
	Ceylanpınar	22	125.41			
	Suruç	46	197.46			
	Viranşehir	20	212.23			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, sulama birlikleri çiftçiler için faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre sulama birlikleri faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=24.1; p=0.001<0.05).

H34: Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.77. H34 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır	Harran	138	178.49	47.4	7	0.00
	Akçakale	126	235.83			
	Eyyübiye	31	211.35			
	Haliliye	14	131.57			
	Bozova	3	134.33			
	Ceylanpınar	22	121.86			
	Suruç	46	206.41			
	Viranşehir	20	244.05			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre çiftçi mazotunun yarısını devlet karşılamalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=47.4; p=0.000<0.05).

H35: Arazi toplulaştırması çiftçiler için daha faydalıdır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.78. H35 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Arazi toplulaştırması çiftçiler için daha faydalıdır	Harran	138	226.13	27.3	7	0.00
	Akçakale	126	195.52			
	Eyyübiye	31	206.94			
	Haliliye	14	173.36			
	Bozova	3	164.33			
	Ceylanpınar	22	189.91			
	Suruç	46	169.83			
	Viranşehir	20	151.70			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, arazi toplulaştırması çiftçiler için faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre arazi toplulaştırması faydalıdır ile

yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=27.3; p=0.000<0.05).

H36: Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.79. H36 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar	Harran	138	215.91	20.4	7	0.005
	Akçakale	126	172.42			
	Eyyübiye	31	238.39			
	Haliliye	14	224.25			
	Bozova	3	233.33			
	Ceylanpınar	22	217.16			
	Suruç	46	178.17			
	Viranşehir	20	223.80			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x2=20.4; p=0.005<0.05).

H37: Tarım alanlarında konut yapılmalıdır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.80. H37 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir	Harran	138	200.89	13.9	7	0.053
	Akçakale	126	215.73			
	Eyyübiye	31	151.24			
	Haliliye	14	196.57			
	Bozova	3	237.50			
	Ceylanpınar	22	200.82			
	Suruç	46	191.83			
	Viranşehir	20	195.00			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre tarım alanlarında konut yapımına izin verilmeli ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=13.9; p=0.053).

H38: Tarım sigortası yaptırmak çiftçi için faydalıdır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.81. H38 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
	Harran	138	188.64			
	Akçakale	126	195.48			
Tarım	Eyyübiye	31	240.48			
sigortası	Haliliye	14	236.14			
yaptırmak	Bozova	3	155.00	14.9	7	0.036
çiftçi için	Ceylanpınar	22	206.20			
faydalıdır	Suruç	46	230.62			
	Viranşehir	20	158.30			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, tarım sigortası yaptırmak çiftçi için faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre tarım sigortası yaptırmak faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=14.9; p=0.036<0.05).

H39: Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.82. H39 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır	Harran	138	213.66	20.0	7	0.005
	Akçakale	126	210.35			
	Eyyübiye	31	207.69			
	Haliliye	14	129.68			
	Bozova	3	74.50			
	Ceylanpınar	22	177.86			
	Suruç	46	188.67			
	Viranşehir	20	157.08			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=20; p=0.005<0.05).

H40: Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır sorusu ile yerleşim yeri sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.83. H40 Hipotezi

	Yerleşim yeri	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır	Harran	138	159.51	39.1	7	0.00
	Akçakale	126	209.96			
	Eyyübiye	31	253.02			
	Haliliye	14	232.68			
	Bozova	3	264.82			
	Ceylanpınar	22	240.09			
	Suruç	46	205.75			
	Viranşehir	20	254.60			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Havza Bazlı Tarımsal

Üretimi Destekleme Modeli faydalıdır ifadesi ile yerleşim yeri grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=39.1; p=0.000<0.05).

H41: Size göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır sorusu ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.84. H41 Hipotezi

	Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	**N**	**Ortalamalar**	**X2**	**SD**	**P**
Uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır?	Kesinlikle Katılmıyorum	3	373.50	373.3	4	0.00
	Katılmıyorum	50	369.50			
	Fikrim Yok	43	173.50			
	Katılıyorum	232	174.36			
	Kesinlikle Katılıyorum	72	176.28			
	Toplam	400				

Size göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=373.3; p=0.000<0.05).

H42: Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz sorusu ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.85. H42 Hipotezi

	Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	3	63.00			
	Katılmıyorum	50	151.00			
	Fikrim Yok	43	249.05			
	Katılıyorum	232	201.79	33.0	4	0.00
	Kesinlikle Katılıyorum	72	207.44			
	Toplam	400				

Değişen tarım politikasını takip eder misiniz ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre değişen tarım politikasını takip eder misiniz ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=33; p=0.000<0.05).

H43: Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz sorusu ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.86. H43 Hipotezi

	Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	3	152.00			
	Katılmıyorum	50	156.00			
	Fikrim Yok	43	212.47			
	Katılıyorum	232	200.28	22.4	4	0.00
	Kesinlikle Katılıyorum	72	227.00			
	Toplam	400				

Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=22.4; p=0.000<0.05).

H44: Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz sorusu ile tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.87. H44 Hipotezi

	Tarım politikalarının asıl amacı ülkemiz tarımının gelişmesine yön vermektir	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	3	184.33			
	Katılmıyorum	50	99.00			
	Fikrim Yok	43	223.09			
	Katılıyorum	232	214.79	78.6	4	0.00
	Kesinlikle Katılıyorum	72	212.11			
	Toplam	400				

Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülke tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz ifadesi ile tarım politikalarının asıl amacı ülke tarımının gelişmesine yön vermektir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=78.6; p=0,000<0.05).

H45: Size göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır sorusu ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.88. H45 Hipotezi

	Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır	Kesinlikle Katılmıyorum	2	173.50			
	Katılmıyorum	8	223.50			
	Fikrim Yok	124	192.85			
	Katılıyorum	187	210.93			
	Kesinlikle Katılıyorum	79	186.16	10.5	4	0.032
	Toplam	400				

Size göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır ifadesi ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal

Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre size göre uygulanan tarım politikaları Türkiye'de tarımın gelişmesine yardımcı olmakta mıdır ifadesi ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=10.5; p=0.032<0.05).

H46: Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz sorusu ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.89. H46 Hipotezi

	Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır	N	Ortalama	X2	SD	P
Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	2	263.00			
	Katılmıyorum	8	188.00			
	Fikrim Yok	124	225.90			
	Katılıyorum	187	181.72	18.1	4	0.001
	Kesinlikle Katılıyorum	79	204.77			
	Toplam	400				

Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz ifadesi ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre değişen tarım politikalarını takip eder misiniz ifadesi ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=18.1; p=0.001<0.05).

H47: Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz sorusu ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.90. H47 Hipotezi

	Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır	N	Ortalama	X2	SD	P
Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	2	251.00			
	Katılmıyorum	8	201.00			
	Fikrim Yok	124	226.81			
	Katılıyorum	187	167.58	51.8	4	0.00
	Kesinlikle Katılıyorum	79	235.81			
	Toplam	400				

Dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz ifadesi ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre dünya pamuk fiyatlarını takip eder misiniz ifadesi ile Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli çok faydalıdır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=51.8; p=0.000<0.05).

H48: Pamuk fiyatı yeterince yüksek mi sorusu ile zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.91. H48 Hipotezi

	Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Pamuk fiyatı yeterince yüksek mi	Kesinlikle Katılmıyorum	29	190.72	13.9	4	0.010
	Katılmıyorum	113	215.99			
	Fikrim Yok	13	239.00			
	Katılıyorum	179	197.66			
	Kesinlikle Katılıyorum	66	178.39			
	Toplam	400				

Pamuk fiyatı yeterince yüksek mi ifadesi ile zirai ürüne kg bazında destek verilmesi daha faydalıdır ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre pamuk fiyatı yeterince yüksek mi ifadesi ile zirai ürüne kg bazında destek verilmesi daha faydalıdır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=13.9; p=0.010<0.05).

H49: Pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz sorusu ile zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.92. H49 Hipotezi

	Zirai ürüne kilogram bazında destekleme verilmesi faydalıdır	N	Ortalamalar	X2	SD	P
Pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	29	218.71	16.9	4	0.002
	Katılmıyorum	113	220.11			
	Fikrim Yok	13	170.96			
	Katılıyorum	179	193.39			
	Kesinlikle Katılıyorum	66	184.02			
	Toplam	400				

Pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz ifadesi ile zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre pamuğa destekleme verilmez ise pamuk eker misiniz ifadesi ile zirai ürüne kg bazında destekleme verilmesi daha faydalıdır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=16.9; p=0.002<0.05).

H50: Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz sorusu ile pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.93. H50 Hipotezi

	Pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir.	**N**	**Ortalamalar**	**X2**	**SD**	**P**
Değişen tarım politikalarını takip eder misiniz?	Kesinlikle Katılmıyorum	150	204.33	10.0	4	0.040
	Katılmıyorum	222	195.43			
	Fikrim Yok	4	113.00			
	Katılıyorum	18	251.89			
	Kesinlikle Katılıyorum	6	196.33			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, değişen tarım politikalarını takip eder misiniz ifadesi ile pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir ifadesi arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre değişen tarım politikalarını takip eder misiniz ifadesi ile pamuk için uygulanan desteklemeler yeterlidir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (x^2=10; p=0.040<0.05).

H51: Değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz sorusu ile tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir sorusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 4.94. H51 Hipotezi

	Tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir	N	Ortalama	X2	SD	P
Değişen pamuk desteklemeler ini takip eder misiniz?	Kesinlikle Katılmıyorum	92	215.04			
	Katılmıyorum	290	198.90			
	Fikrim Yok	6	152.00			
	Katılıyorum	12	152.00	8.4	3	0.037
	Kesinlikle Katılıyorum	0	0			
	Toplam	400				

Şanlıurfa pamuk üreticisinin, 2006-2016 yılları arasında uygulanan Tarım politikaları konusundaki farkındalıkları, algı ve tepkilerini ölçmek için hazırlanan ifadelerden, değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz ifadesi ile tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir ifadesi arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığına dair Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre değişen pamuk desteklemelerini takip eder misiniz ifadesi ile tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (x^2=8.4; p=0.037<0.05).

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Türkiye tekstil ve hazır giyim endüstrisinin son yıllar ortalama ihracat geliri 23 milyar USD seviyesindedir. Tekstil ve hazır giyim endüstrisinin ana girdisi pamuk lifidir. Türkiye pamuk lifi üretimi, bu endüstri kolunun girdi ihtiyacını karşılamaya yetmemektedir ve Türkiye pamukta net ithalatçı ülke konumundadır.

Bölgesel kalkınmayı önceleyen ve en önemli bileşenleri hidroelektrik santralleri kurulması ve Harran Ovasının suya kavuşturulması olan GAP Projesi 1989 yılında uygulanmaya başlamıştır. GAP Projesinin kapsadığı dokuz il (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak) bulunmaktadır. Ancak, gerek GAP Bölge Kalkınma İdaresi'nin merkezine ev sahipliği yapması ve gerekse projenin lokomotifi konumundaki Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santralinin Şanlıurfa'da bulunması bu ili GAP'ın merkezi yapmaktadır. 1995 Yılında Şanlıurfa - Harran Ovasının sulanmaya başlaması ile pamuk ekim alanları da artmaya başlamış, bölgedeki pamuk ekim alanları 1980-2010 yılları arasında % 8'den % 60'a yükselmiştir. Pamuk sahip olduğu yüksek katma değer nedeniyle Şanlıurfa ekonomisi için stratejik önem arz etmektedir. 2018 TÜİK verilerine göre Şanlıurfa ilinde 1.027.625 ton kütlü pamuk ve 390.496 ton lif pamuk üretimi gerçekleşmiştir. Yaklaşık dekar başına 444 kg kütlü pamuk ve 169 kg lif pamuk elde edilmiştir. Şanlıurfa Türkiye'de en fazla pamuk tarımının yapıldığı ekim alanlarına sahiptir. 2014/15, 2015/16 ve 2016/17 sezon ortalamalarına göre Türkiye'de üretilen toplam kütlü pamuğun % 43'ünü Şanlıurfa'daki pamuk üreticileri sağlamışlardır.

Pamuk tüm dünyada olduğu gibi; üretiminden, ticaretine ve stok seviyesine kadar çeşitli politika araçlarıyla en çok müdahaleye maruz kalan nadir tarım ürünlerinden biridir. Çalışmamızda Şanlıurfa'daki pamuk üreticilerinin Türkiye'de uygulanan tarım politikalarına karşı gösterdiği tutum ve algıları, yüz yüze yapılan anketlerle ölçülmeye çalışılmıştır. Anket içeriği iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara yerleşim yeri, yaş, eğitim durumu, pamuk tarımında kimden/nereden teknik yardım aldıkları, neden pamuk ektikleri gibi sorular yer

almaktadır. Çalışmanın ana konusunu oluşturan tarım politikalarına ilişkin 5'li Likert tipi sorular da ikinci bölümü oluşturmaktadır. Araştırma, Şanlıurfa'nın ilçe ve köylerinde yapılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümüne ilişkin olarak elde edilen önemli bulgular şu şekildedir; pamuk çiftçilerinin %56'sı zirai ilaç bayiliklerinden, %11.3'ü komşularından, %5.5'i Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerinden teknik bilgi desteği almaktayken, % 26'sı kendi bilgi ve tecrübelerine güvenmektedir. Çiftçiler pamuk ekmedikleri sezonda, %42.5 oranında buğday ve %26.8 oranında mısır ekmektedirler. Çiftçilerin %48.8'i destekleme ödemelerinden dolayı, %27'si yüksek verimden dolayı, %13.5'i komşuları ektiği için, %10'u fiyatı yüksek bulduğu için ve %0.8'i satışı kolay olduğu için pamuk ekmektedir. Çiftçilerin %75.8'i dünya pamuk fiyatlarını takip etmemektedir. Çiftçilerin %75.8'i değişen pamuk desteklemelerini takip etmektedir. Çiftçilerin %68.8'i değişen tarım politikalarını takip etmemektedir. Çiftçilerin %80.8'i pamuk fiyatlarının düşük olduğunu, %84'ü pamuğa destekleme verilmez ise pamuk ekmeyeceklerini belirtmektedirler. Çiftçilerin %86.5'i Türkiye'de uygulanan tarım politikalarının tarımın gelişmesine yardımcı olduğunu kabul etmektedir. Çiftçilerin %79.8'i zirai faaliyetler için kredi kullanmakta, %98.3'ü sertifikalı tohum ekmekte ve buna karşılık %91.5'i tarım sigortası yaptırmamaktadır.

Araştırmanın tarım politikalarına dair 5'li Likert tipi sorularını içeren ikinci bölümünde elde edilen önemli bulgular da şöyledir; çiftçilerin %76'sı tarım politikalarının asıl amacının tarımının gelişmesine yön vermek olduğunu kabul etmektedir. Çiftçilerin %66.6'sı Havza Bazlı Tarımsal Üretimi Destekleme Modeli'nin faydalı olduğunu kabul etmekteyken, %31'i bu konuda fikir sahibi olmadığını beyan etmektedir. Katılımcıların %85.1'i zirai faaliyetlerin barındırdığı riskler/belirsizlikler nedeniyle devlet tarafından desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir. Çiftçilerin %86.8'i seçilmiş bazı zirai ürünlere devlet desteği sağlanması gerektiği görüşünü ret etmektedirler. Farklı bölgelerde farklı zirai ürünler devlet tarafından desteklenmelidir ifadesini, çiftçilerin %72.8'i kabul etmektedir. Çiftçilerin %61.3'ü zirai faaliyetlere ürün bazında destekleme verilmesinin daha faydalı olduğunu düşünmektedirler. Faaliyetlerin ekim alanı bazında desteklenmesinin

faydalı olduğu görüşünü ret eden çiftçilerin oranı %62.5'dir. Desteklemelerin ilkbaharda ve sonbaharda olmak üzere yılda iki defa ödenmesi daha faydalıdır ifadesine olumlu yanıt veren katılımcıların oranı %75.1'dir. Destekleme için yılda bir defa başvuru yapılması daha faydalıdır görüşünü çiftçilerin %70.8'i kabul etmemektedirler. Pamuk için verilen desteklemelerin yeterli olduğu fikri çiftçilerin %93'ü tarafından kabul görmemektedir. ÇKS kaydı yaptırmak çiftçiler için çok faydalıdır ifadesine çiftçilerin %93.3'ü olumlu görüş bildirmektedir. Sulama birlikleri çiftçiler için çok faydalıdır ifadesine katılımcılarımızın %78.3'ü olumsuz yanıt verirken, %21.3'ü olumlu yanıt vermiştir. Pamuk sulamasında su israfı çok fazladır ifadesinde çiftçilerin %65.8'i durumu kabullenmezken, %30.3'ü su israfının fazla olduğunu belirtmişlerdir. Yıl içinde pamuk fiyatlarını çok oynamasının en büyük nedeni dünya pamuk fiyatlarının değişmesidir ifadesine çiftçilerin %56.3'ü katıldıklarını belirtirken, %34.1'i katılmadığını belirtmektedir. Desteklemeler dışında devlet çiftçiye maaş ödemelidir ifadesine çiftçilerin %89.1'i katılmaktadır. Çiftçiye verilen desteklemeler devlete ağır mali külfet yüklemektedir ifadesini çiftçilerin %60.1'i kabul ederken, %23.3'ü bu konuda fikir sahibi olmadığını belirtmektedir. Çiftçi mazotunun yarısı devlet tarafından karşılanmalıdır ifadesine katılımcıların %87.1'i olumlu yanıt vermektedir. Kütlü pamuk için verilen 75 kuruş/kg Pirim Desteği yeterlidir ifadesine çiftçilerimizin %76.6'sı katılmadıklarını belirtirken, %18.8'i katıldıklarını belirtmiştir. Arazi toplulaştırması çiftçiler için daha faydalıdır ifadesini çiftçilerin %94.8'i kabul etmemektedir. Ekim alanı büyüdükçe pamuk verimi artar ifadesine çiftçilerin %72'si katılırken, %27.6'sı ret etmektedir. Pamuğa ne kadar çok su verilirse verim o kadar artar ifadesine çiftçilerin %67.3'ü katıldıklarını, %31.5'i katılmadıklarını belirtmektedirler. Tarım sigortası yaptırmak çiftçi için faydalıdır ifadesi için çiftçilerin %47.3'ü fikirlerinin olmadığını belirtirken, %37.8'i ifadeye katıldıklarını, %15.1'i ise katılmadıklarını belirtmiştir. Tarım alanlarında konut yapılmasına izin verilmelidir ifadesini çiftçilerin %95.5'i ret etmektedirler. Sertifikalı tarım danışmanlığı çiftçiye yardımcı olmaktadır ifadesini çiftçilerin %72'si ret ederken, %15.3'ü fikirlerinin olmadığını, %12.3'ü ise kabul ettiklerini beyan etmektedirler. Devlet pamuğa alım garantisi vermelidir ifadesine çiftçilerin %99.1'i katılmaktadır.

Türkiye'de uygulanan tarım politikaları kronolojik olarak irdelendiğinde; tarım sektörüne verilen desteklerin günümüze kadar farklı araçlarla sağlandığı ve birçok zirai ürünün destek kapsamına alındığı görülmektedir. Bu kapsamdaki ürünlerden biri olan pamuk için yapılan araştırmada elde edilen başlıca bulgular, pamuk üretiminden elde edilen gelirlerin üretim maliyetlerini karşılayamadığını ve nihayet destekleme ödemeleri olmaksızın çiftçilerin % 84 oranında pamuk üretiminden vaz geçeceğini göstermektedir. Bunun yanı sıra pamuk çiftçilerinin önemli bir kısmında bilgi/eğitim eksikliği bulunmaktadır. Bu veriler ışığında pamuk için yeni politikalar belirlenirken; bir yandan çiftçinin üretim maliyetlerini karşılayabilecek ve üretimini sürdürmeye teşvik edecek bir gelir sağlaması hedeflenmeli, diğer yandan dünya pamuk fiyatları ile rekabet edebilecek bir fiyat seviyesinin oluşması temin edilmelidir. Ayrıca, tarımsal yayım ve eğitim faaliyetlerine öncelik verilmelidir. Örneğin, bitkisel üretim teknikleri, sulama, hasat teknikleri, depolama koşulları ve nakliye aşamalarında riayet edilmesi gereken hususlarda periyodik eğitimlerin yanı sıra uygulanan politikaların genel amaçları konusunda da eğitim ve yayım faaliyetleri artırılmalıdır. Bu konularda eğitim alan çiftçilere sertifikalar verilmesinin ve sertifika sahibi çiftçilere nispeten yüksek desteklerin sağlanmasının yeni bir politika aracı olarak kullanılabileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

ABAY, C., E. OLHAN, Y. UYSAL, F. YAVUZ ve B. TÜRKEKUL., 2005. Türkiye'de Tarım Politikalarında Değişim, Türkiye Ziraat Mühendisleri VI. Teknik Kongresi 3-7 Ocak 2005, Milli Kütüphane Ankara, s.63-80.

ACAR M. ve BULUT E., 2009. Türkiye'de ve Dünyada Tarımsal Destekleme Politikalarında Son Gelişmeler. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 9(17): 1-19.

ANONİM, 2018. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2018.. Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. 2017 Yılı Pamuk Raporu, s.1-40.

ANONİM, 2019a. T.C. Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. 2018 Yılı Pamuk Raporu, s.1-40.

ANONİM, 2019b. İzmir Ticaret Borsası, Pamuk Bülteni. https://itb.org.tr/GunlukBultenler/2-pamuk-bulteni. Erişim Tarihi: 06.05.2019

ANONİM, 2019c. İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği. Toplam Tekstil ve Hammadde Sektörü. 2019 Yılı Ocak Ayı İhracat Raporu.

ANONYMOUS, 2014. Cotton: Review of the World Situation International Cotton Advisory Committee. Volume 67 (6): 2-3. July-August 2014

ANONYMOUS, 2015. FAO & ICAC Measuring Sustainability in Cotton Farming Systems Towards a Guidance Framework, ICAC Report: III-V. Expert Panel on Social, Environmental and Economic Performance of Cotton Production with the FAO Plant Production and Protection Division. Rome, 2015, p 1-107.

ANONYMOUS, 2016a. Production and Trade Policies Affecting The Cotton Industry. October 2016. A Report by the Secretariat of the International Cotton Advisory Committee Washington DC, USA. p.1-6.

ANONYMOUS, 2016b. Major Changes in Supply and Demand Estimates and Projections, ICAC, Cotton This Month ICAC, October 2016. p. 1-10.

ANONYMOUS, 2019. USDA - United States Department of Agriculture. World Agricultural Production – March 2019. https://www.fas.usda.gov/data/world-agricultural-production Erişim Tarihi : 03.06.2019

AYDOĞDU, M. H. ve ALTUN, M., 2019. The Attitudes of Corn Producer Farmers' For The Payment for Agricultural Extension and Consultancy Services: Şanlıurfa Sampling. Al-Farabi International Journal on Social Sciences. 3 (2): 109-115.

AYDOĞDU, M. H., KARLI, B., MANCI, A. R. ve AYDOĞDU, M. (2015). Çiftçilerin Doğal Kaynaklara Olan Bakış ve Algıları Üzerine Bir Çalışma GAP Harran Ovası Örneklemesi, s. 57-63. GAP VII. Tarım Kongresi, Şanlıurfa.

BAŞAL, H., SEZENER, V., 2012. Turkey Cotton Report, International Advisory Committee (ICAC),11th Meeting of the Int. Cooperative Research Network on Cotton for the MediterraneanEast Regions, November 5-7, Antalya: 1-23.

BAŞBAĞ, S., EKİNCİ, R., AKINCI, C., AKIN, S., ÖCAL KARA, F. ve TONÇER, Ö., 2011. Diyarbakır ve Şanlıurfa İllerinde Pamuk Sektörü Envanterinin Hazırlanması Projesi, 2011. Karacadağ Kalkınma Ajansı, s.1-37.

CEYHUN SABIR E. ve GÜZEL G., 2010. TÜRKİYE'DE PAMUĞUN STANDARDİZASYONU: GENEL BAKIŞ VE SON DURUM. Çukurova Üniversitesi Mühendislik / Mimarlık Fakültesi Dergisi, 25(1): 1-16.

CİVAN A., 2010. Türkiye'de Tarımsal Destek Politikaları. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25-1:127-146.
ÇOPUR O., 2018. GAP Projesinin Türkiye Pamuk Üretimine Etkisi: Son On Yıldaki Değişimler. Adıyaman Üniversitesi Tarımsal Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 6 (1): 11-18.
EŞTÜRK Ö. ve , ÖREN M., 2014. Türkiye'de Tarım Politikaları ve Gıda Güvencesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 24(2):193-200.
FORTUCCI, P., 2002. The Contributions of Cotton to Economy and Food Security in Developing Countries. FAO, July 2002.
GAZANFER, S., 2003. An overview of the Turkish cotton industry with special emphasis on the available tools and techniques of price risk management. Aegean Textiles and Raw Materials Exports Union Report.
GENÇER O., ÖZÜDOĞRU T., KAYNAK, M.A., YILMAZ A. ve ÖREN, N., 2005. Türkiye'de Pamuk Üretimi Sorunları. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Mühendisleri Teknik Kongresi, 3-7 Ocak, 1-20 ANKARA.
GUITCHOUNTS, A., 2014. China Will Import Less Cotton In 2014/15. Cotton: Review of the World Situation International Cotton Advisory Committee. 67 (6): 3-4. July-August 2014
GÜNAYDIN G., 2008. TARIM POLİTİKALARI VE TARIMSAL YAPIDAKİ DEĞİŞİMLER. ZMO Teknik Kongresi. 29-60.
GÜRESİNLİ, N. C., 2015. Avrupa Birliği ve Türkiye Tarımsal Destekleme Politikaları ve Yapısal Politikalarının Tarihi Gelişiminin Değerlendirilmesi, AB Uzmanlık Tezi, 143s.
HATUNOĞLU, E. ve ELDENİZ, F., 2012. 2000 Yılı Sonrası Türk Tarım Sektöründe Yapısal Dönüşüm Politikaları. Sayıştay Dergisi, 86:1-28.
IMBODEN, N., 2014. "How to Re-invigorate the Cotton Issue at the WTO: Gin Ideas, Spin Proposals, Weave Solutions and Avoid Stocks". Tackling Agriculture in the Post-Bali Context, A Collection of Short Essays, Ed.by R. Meléndez-Ortiz, C. Bellmann and J. Hepburn, Part II, Cotton: 195-204, ICTSD, Switzerland, 245p.
KALKANCI, M., 2017. Sürdürülebilir Tekstil Üretiminde ''Organik Pamuk'' ve Önemi. Akademia Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi, 1-3:14-23.
KANDEMİR O., 2011. Tarımsal Destekleme Politikalarının Kırsal Kalkınmaya Etkisi. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 3(1): 103-113.
KARLI, B., KADAKOĞLU, B. ve GÜL M.,2018. Dünya ve Türkiye'de Pamuk Üretimi ve Dış Ticaret Yapısı. V. International Multidisciplinary Congree of Eurasia,129-136.
KAYIKÇI, S., 2005. Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Kadar Köye ve Köylüye Yönelik olarak izlenen Politikalar. Türk İdare Dergisi, 448:1-22.
KESKİN, U. ve ÖREN, M., 2008. Dünyada ve Türkiye'de Organik Pamuk Tarımı ve Ekonomisi. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 17: 136-143.
KESKİNKILIÇ, K., 2014. Türkiye'de Pamuk Durumundaki Gelişmeler. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 1-43.
KÜÇÜK, N., 2015a. Fiyat ve Diğer Ekonomik Faktörlerin Pamuk Arzına Etkileri ve Pamuk Arzında 2023 Vizyonu: Türkiye Örneği. Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Şanlıurfa, 173s.
KÜÇÜK, N., 2015b. Pamuğun Dünyası, Küresel Aktörler ve Politikalar. ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi, 2(4): 60-85.

KÜÇÜK, N. ve BİLGİÇ, A., 2015. Türkiye'de Pamuk Arzını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Pamuk Arzında 2023 Vizyonu. 12. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 2, 25-27 Mayıs 2016, Isparta. 771-780.

LIMA-CAMPOS, A., (2014). In Agriculture, it is Time to Act with Plurilaterals. Tackling Agriculture in the Post-Bali Context, A Collection of Short Essays, Ed.by R. Meléndez-Ortiz, C. Bellmann and J. Hepburn, Part III, Systemic and Institutional Issues: 219-221, Published by International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD), Switzerland, 245p.

MANCI, A.R., ve BİNİCİ, T., 2009. Türkiye'de Organik Pamuğun Gelişimi. 1.Gap Tarım Kongresi, Şanlıurfa s1-8.

OKUMUŞ M, 2012. Tarım Politikaları ve Zaman Serileri Analizi: Türkiye'de Pamuk Fiyatlarına Bir Uygulama. Adnan Menderes Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü,1-62

ÖCAL KARA, F. ve IŞGIN T. ve SUBAŞI H., 2015. Harran Ovasında Pamuk Tarımı ve Tarımsal Yayım. GAP VII. Tarım Kongresi, 98-105.

ÖZÜDOĞRU, T., 2015. Pamuk Durum ve Tahmin Raporu 2014/2015. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü, TEPGE Yayın No: 251.

ÖZÜDOĞRU, T., 2017. Pamuk Durum ve Tahmin Raporu 2017/2018. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü, TEPGE Yayın No.285:1-37.

PAGGI, M., 2014. A Study of the Cotton Sector of Turkey: Implications for US Cotton Exports. In 2014 Beltwide Cotton Conferences (January 6-8, 2014). National Cotton Council of America.

SIRTIOGLU, I., PAULSON, K., 2015. Turkey Cotton and Products Annual Report 2015. United States Department of Agriculture (USDA), Foreign Agricultural Service, Global Agriculture Information Network, GAIN Report Number: TR5017.

SUMNER, D.A., 2006. Reducing Cotton Subsidies: The DDA Cotton Initiative. Chapter 10: 271-292, Agricultural Trade Reform and the Doha Development Agenda, Edited by ANDERSON, K., and MARTIN, W., A Copublication of Palgrave MacMillan and the World Bank, 420p.

SUSAM, N. ve BAKKAL, U., 2008. Türkiye'de Tarım Politikalarındaki Dönüşümün Kamu Bütçesi Ekonomi Üzerindeki Etkileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(1): 327-357.

ŞAHİNÖZ, A., 2010. Yeni Binyıl da Yeni Tarım Politikaları. Akdeniz Üniversitesi İşletme ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 19:331-349.

ŞAHİNÖZ, A., 2005, Tarımda Yeni Politika Arayışları: "Fark Ödeme", TZOB, Ankara.

YALÇINKAYA, N., YALÇINKAYA, H. ve ÇILBANT C., 2006. Avrupa Birliği'ne Yönelik Düzenlemeler Türk Tarım Politikaları ve Sektörün Geleceği Üzerine Etkisi. Celal Bayar Üniversitesi, İİBF, 13(2): 97-118.

YILMAZ, H. ve DEMİRCAN, V., 2005. Kütlü Pamuk Üretim Maliyetinin Bölgelerarası Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. GAP IV TARIM KONGRESİ , 1: 381-388.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Seher ISSI

Uyruğu : T.C.

Doğum Yeri ve Tarihi : DİYARBAKIR - 04.10.1991

Telefon : 0(506)8252567

E-mail : shr-ss@outlook.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl,	Bitirme Yılı
Lise	: 80.Yıl Cumhuriyet Yenişehir/Diyarbakır Anadolu Lisesi	2009
Üniversite	: Harran Üniversitesi Haliliye/Şanlıurfa Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi	2015
Yüksek Lisans	: Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı	2019

YABANCI DİLLER: İngilizce